

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2007:7

Kansainväliset isyyskysymykset

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2007:7

Kansainväliset isyyskysymykset

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2007

ISSN 1458-6452
ISBN 978-952-466-477-6 (nid.)
ISBN 978-952-466-478-3 (PDF)
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
11.6.2007

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmämietintö	
Kansainväliset isyyskysymykset-työryhmä		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
Puheenjohtaja: Markku Helin Sihteerit: Kirsti Kurki-Suonio ja Mette Manninen		Toimielimen asettamispäivä 18.10.2006	
Julkaisun nimi Kansainväliset isyyskysymykset			
Julkaisun osat			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan uudistettavaksi lainsäädäntö, joka koskee kansainvälisiä isyyskysymyksiä. Laissa olisi säännökset isyyskysymyksiin sovellettavasta laista, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyttä koskevassa asiassa sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi silloin, kun ratkaistavalla asialla olisi kansainvälisiä liittymiä. Säännökset lisättäisiin isyyslakiin.</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan myös eräitä muita vähäisiä muutoksia isyyslain säännöksiin. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan kumottaviksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain II osan 18 ja 22 §:t.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) isyys, kansainvälinen yksityisoikeus, kansainvälinen perheoikeus			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM039:00/2006, OM 13/41/2006			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2007:7		ISSN 1458-6452	ISBN 978-952-466-477-6 (nid.) 978-952-466-478-3 (PDF)
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
11.6.2007

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Internationella faderskapsfrågor-arbetsgruppen		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
Ordförande: Markku Helin Sekreterare: Kirsti Kurki-Suonio och Mette Manninen		Datum då organet tillsattes 18.10.2006	
Publikation (även den finska titeln) Internationella faderskapsfrågor			
Publikationens delar			
Referat I betänkandet föreslås en revidering av lagstiftningen om internationella faderskapsfrågor. Det föreslås lagbestämmelser om tillämplig lag i faderskapsfrågor, internationell behörighet för finska myndigheter i faderskapsfrågor och erkännande av utländska avgöranden om faderskap. Meningen är att de föreslagna bestämmelserna skall bli tillämpliga när ett fall har internationella kopplingar. Det föreslås att bestämmelserna skrivs in i lagen om faderskap. I betänkandet föreslås också vissa andra smärre ändringar av lagen om faderskap. Dessutom föreslås ett upphävande av 18 och 22 § i avdelning II i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur.			
Nyckelord faderskap, internationella privaträtt, internationella familjerätt			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer) JM039:00/2006, JM 13/41/2006			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2007:7		ISSN 1458-6452	ISBN 978-952-466-477-6 (häft.) 978-952-466-478-3 (PDF)
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad Offentligt
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 18 päivänä lokakuuta 2006 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus isyyslain muuttamiseksi siten, että lakiin lisätään kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset. Ehdotuksen tuli sisältää säännökset Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta ja sovellettavasta laista sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotus oli laadittava hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän oli suoritettava tehtävänsä 31 päivään toukokuuta 2007 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Markku Helin oikeusministeriöstä ja jäseniksi erityisasiantuntija Kirsti Kurki-Suonio oikeusministeriöstä, lakimies Tiina Nurmimäki ulkoasiainministeriöstä, kehityspäällikkö Juha Lempinen Väestörekisterikeskuksesta, johtava sosiaalityöntekijä Pirjo Pelkola Helsingin kaupungin sosiaalivirastosta, tarkastaja Hillevi Väkiparta Espoon maistraatista ja asianajaja Hilikka Salmenkylä Suomen Asianajajaliitosta. Työryhmän jäsen Kirsti Kurki-Suonio määrättiin samalla toimimaan myös työryhmän sihteerinä. Työryhmän toisena sihteerinä määrättiin toimimaan tutkija Mette Manninen oikeusministeriöstä. Työryhmä on kokoontunut 7 kertaa.

Työryhmä ehdottaa lisättäväksi isyyslakiin uuden 7 luvun, johon tulisivat kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset. Ehdotus sisältää säännökset isyyskysymyksiin sovellettavan lain valinnasta, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyttä koskevassa asiassa sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi silloin, kun ratkaistavalla asialla olisi kansainvälisiä liittymiä. Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti valmistellut ehdotuksen hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä ehdottaa myös eräitä muita vähäisiä muutoksia isyyslain säännöksiin. Lisäksi työryhmä ehdottaa mietinnössään kumottaviksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain II osan 18 ja 22 §:t sen vuoksi, että isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla koskevat säännökset tulevat otettaviksi isyyslain uuteen 7 lukuun.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2007

Markku Helin

Kirsti Kurki-Suonio

Tiina Nurmimäki

Juha Lempinen

Pirjo Pelkola

Hillevi Väliparta

Hilkka Salmenkylä

Mette Manninen

SISÄLLYS

<u>ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....</u>	<u>2</u>
<u>YLEISPERUSTELUT</u>	<u>3</u>
1 Nykytila.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Sovellettava laki.....	3
Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta	4
Vieraassa valtiossa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen.....	4
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	5
1.2.1 Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluva lainsäädäntö.....	5
Ruotsi.....	5
Norja.....	6
Tanska.....	7
Saksa	8
Sveitsi.....	9
1.2.2 Isyyttä koskeva aineellinen lainsäädäntö.....	10
Ruotsi.....	10
Norja.....	10
Tanska.....	11
Saksa.....	12
Sveitsi.....	12
Englanti ja Wales	13
1.2.3 Kansainväliset sopimukset ja EU-lainsäädäntö.....	13
1.3 Nykytilan arviointi.....	14
Sovellettava laki.....	14
Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.....	15
Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen.....	15
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	16
2.1 Yleistä	16
2.2 Sovellettava laki.....	16
2.3 Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta isyyskysymyksissä.	17
2.4 Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen.....	18
3 Esityksen vaikutukset	19
3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	19
3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	19
4 Asian valmistelu.....	20
<u>YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....</u>	<u>21</u>
1 Lakiehdotusten perustelut	21
1.1 Isyyslaki.....	21
1.2 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista.....	30
2 Voimaantulo.....	30
LAKIEHDOTUKSET.....	31
LAGFÖRSLAG.....	35
RINNAKKAISTEKSTIT.....	39

Ehdotus hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi isyyslain muuttamisesta ja laiksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi lainsäädäntö, joka koskee kansainvälisiä isyyskysymyksiä. Esityksessä on säännökset isyyskysymyksiin sovellettavasta laista, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyttä koskevassa asiassa sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi silloin, kun ratkaistavalla asialla olisi kansainvälisiä liittymiä. Säännökset lisättäisiin isyyslakiin.

Esityksen mukaan lapsen isyyden määräytymiseen suoraan lain nojalla olisi sovellettava sen valtion lakia, jossa äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka. Jos äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa, sovellettaisiin ehdotuksen mukaan sen valtion lakia, jossa äiti oleskelee tai on turvapaikanhakijana. Harkittaessa sitä, missä valtiossa äidillä tuolloin oli asuinpaikka, sovellettaisiin kansainvälisen yksityisoikeuden vakiintuneita periaatteita.

Suomen viranomaisten toimivallan osalta isyyttä koskevissa kysymyksissä esityksessä ehdotetaan, että viranomaiset olisivat toimivaltaisia ensinnäkin silloin, kun lapsella on Suomessa asuinpaikka. Esityksen mukaan Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia myös sillä perusteella, että lapsi on Suomessa esimerkiksi turvapaikanhakijana tai, että vastaajalla olisi täällä asuinpaikka. Eräissä tapauksissa viranomaisten toimivalta voisi perustua myös muuhun liittymään, esimerkiksi siihen, että lapsi tai mies on Suomen kansalainen eikä asiaa voitaisi ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy. Isyyttä koskevassa asiassa sovellettaisiin aina Suomen lakia.

Vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa alkuperävaltiossaan, tunnustettaisiin Suomessa ilman erillistä vahvistusta. Esityksessä on kuitenkin säännökset siitä, mitkä seikat estäisivät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen Suomessa. Tällainen niin sanottu kieltäytymisperuste olisi olemassa muun muassa silloin, jos päätös olisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Esityksessä ehdotetaan myös eräitä muita vähäisiä muutoksia isyyslain säännöksiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottaviksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain II osan 18 ja 22 §:t.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassaolevat kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset sisältyvät vuoden 1930 alusta voimaan tulleeseen lakiin eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (jäljempänä *kansainvälinen perhesuhdelaki* 379/1929) sekä vuonna 1980 voimaan tulleeseen lakiin pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta (352/1980). Lisäksi isyyslaissa (700/1975) on eräitä säännöksiä, joilla on merkitystä tapauksissa, joissa on kansainvälisiä liittymiä.

Sovellettava laki

Kansainvälisen perhesuhdelain 18 §:ssä säädetään siitä, onko naimisissa olevan naisen lapsi katsottava hänen avioliitostaan syntyneeksi. Kysymys tulee säännöksen mukaan ratkaista sen valtion lain mukaan, johon naisen aviomies lapsen syntymän aikaan kuului tai jos hän oli silloin kuollut, viimeksi oli kuulunut.

Saman lain 22 § koskee kysymystä, onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi joko sen johdosta, että lapsen vanhemmat ovat menneet keskenään avioliittoon tai muun seikan perusteella. Säännöksen mukaan kysymykseen on sovellettava sen valtion lakia, jonka kansalainen isä tällaisen tapahtuman hetkellä oli. Säännös ei sisällä oikeusohjetta sovellettavasta laista isyyttä vahvistettaessa.

Korkein oikeus antoi vuonna 1983 ennakkopäätöksen (KKO 1983-II-117), jossa se totesi, ettei Suomen kansainvälisessä yksityisoikeudessa ole säännöstä, joka koskisi isyyden *vahvistamiseen* sovellettavaa lakia ja ettei kansainvälisen perhesuhdelain 22 §:stä ilmenevää oikeussäännöstä voida sellaisenaan soveltaa isyyslain mukaisiin isyyskanteisiin. Tapauksessa isyyden vahvistamiseen sovellettiin Suomen lakia. Korkein oikeus sovelsi ratkaisussaan periaatteita, jotka oli omaksuttu asumus- ja avioerokanteita koskeneen lainmuutoksen yhteydessä vuonna 1967 ja joiden mukaan näihin kanteisiin tuli soveltaa pääsääntöisesti tuomioistuimaan lakia. Se katsoi, että samat perusteet puhuivat Suomen lain soveltamisen puolesta isyyskanteissa. Ratkaistavana olleessa jutussa Suomen lain soveltamisen puolesta puhui ratkaisun mukaan myös se, että asialla katsottiin olevan vahvempi yhteys Suomeen kuin isän kotimaahan Sveitsiin, koska lapsi oli Suomessa asuva Suomen kansalainen. Sveitsin lain mukaan kysymykseen oli mahdollista soveltaa toissijaisesti lapselle läheisempää lainsäädäntöä. Tämä säännös oli puolestaan mahdollista ottaa huomioon kansainvälisen perhesuhdelain 53 §:n perusteella, jossa ilmaistaan niin sanottu palauttamisperiaate.

Kysymys siitä, mitä lakia tulisi soveltaa isyyden *kumoamista* koskeviin kanteisiin, on jäänyt avoimeksi. Kansainvälisen perhesuhdelain 19 §:ssä on säännös, jonka mukaan vanhempien ja heidän avioliitosta syntyneen lapsensa väliset oikeussuhteet määräytyvät heidän yhteisen kansalaisuusvaltionsa lain mukaan ja siinä ta-

pauksessa, että heillä on eri kansalaisuus, lapsen kansalaisuusvaltion lain mukaan. Oikeuskäytännössä ei ole ratkaistu kysymystä siitä, olisiko tätä säännöstä mahdollista soveltaa isän ja avioliitossa syntyneen lapsen välisen suhteen kumoamiseen.

Isyyslakiin lisättiin vuonna 1983 säännös, jonka mukaan isyyden *tunnustamista* koskeva lausuma voidaan antaa vieraassa valtiossa siellä voimassaolevien muoto-säännösten mukaisesti (15 §:n 3 momentti). Säännös noudattaa kansainvälisessä yksityisoikeudessa vanhastaan tunnettua periaatetta, jonka mukaan oikeustoimen muoto määräytyy sen tekopaikan mukaan.

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:n mukaan avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen ja hänen vanhempansa välisiin oikeussuhteisiin perustuvat asiat voidaan käsitellä Suomessa, jos vastaajalla on täällä kotipaikka tai jos lapsi on Suomen kansalainen tai oleskelee pysyvästi täällä. Vuodelta 1981 peräisin olevassa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä katsottiin, että säännöstä voitiin soveltaa isyyden vahvistamisasiaan. Tapauksessa KKO 1981-II-180 lapsella oli Suomessa kotipaikka ja suomalaisella tuomioistuimella oli siten kansainvälinen toimivalta asiassa.

Laissa ei ole säädetty viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyden tunnustamisasioissa. Isyyslain 6 ja 20 §:stä ilmenevien alueellisten toimivaltasäännösten mukaan tunnustamisasia kuuluu lapsen äidin kotikunnan lastenvalvojalle ja lastenvalvojan toimialueen maistraatille tai muulle 20 §:n 2 momentin mukaan määräytyvälle maistraatille. Kansainvälinen toimivalta tunnustamisasioissa on käytännössä voitu johtaa näistä alueellisista toimivaltasäännöksistä.

Vieraassa valtiossa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen

Kansainvälisessä perhesuhdelaisissa ei ole säännöksiä vieraissa valtioissa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta. Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa annettujen isyyttä koskevien ratkaisujen tunnustamisesta on säädetty laissa pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta (352/1980), joka tuli voimaan vuonna 1980. Lain mukaan näissä maissa annetut isyyttä koskevat lainvoimaiset tuomiot sekä viranomaisen myötävaikutuksin tunnustamalla vahvistetut isyydet ovat Suomessa voimassa lukuun ottamatta lain 2 §:ssä säädettyjä tilanteita.

Ratkaisun KKO 1987:101 yhteydessä korkein oikeus joutui ottamaan niin sanottuna esikysymyksenä kantaa tunnustamalla vahvistettuun isyyteen. Tunnustamiseen ei voitu soveltaa lakia pohjoismaisista isyysratkaisujen tunnustamisesta. Korkein oikeus katsoi, että kyseisessä tapauksessa elatusvelvollisuus voitiin perustaa ulkomaiseen isyyden tunnustamiseen. Koska korkeimman oikeuden ratkaistavana oli varsinaisesti kysymys elatusavusta, tapauksesta ei ole mahdollista tehdä yleisiä johtopäätöksiä ulkomaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Pohjoismaiden ulkopuolella annettuja isyysratkaisuja on väestötietolain säännösten mukaisesti kirjattu väestötietojärjestelmään. Kirjaamisasiassa tehty ratkaisu ei

kuitenkaan ole oikeudellinen päätös vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustamisesta, vaikka kirjaamisenkin edellytyksiä voidaan joutua arvioimaan laajasti.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

1.2.1 Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluva lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsin laki kansainvälisistä isyyskysymyksistä annettiin vuonna 1985 (*Lagen om internationella faderskapsfrågor* 1985:367). Ruotsissa on säädetty myös laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevan lain mukaan kysymys äidin aviomiehen isyydestä määräytyy välittömästi sen valtion lain mukaan, jossa lapsen kotipaikka (*hemvist*) on syntymän jälkeen. Jos lapsi tätä lakia sovellettaessa jäisi isättömäksi, määräytyy isyys välittömästi sen valtion lain nojalla, jonka kansalaisuuden lapsi saa syntyessään. Jos lapsi syntyy Ruotsissa, isyys määräytyy kuitenkin aina välittömästi Ruotsin lain mukaan (2 §).

Isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevissa kansainvälisissä asioissa sovelletaan lapsen kotipaikkavaltion lakia. Ratkaisevaa kotipaikan määräytymisen kannalta on asian käsittelyn ajankohta ensimmäisessä oikeusasteessa. Kysymys siitä, kumoaako isyyskanteella vahvistettu isyys äidin avioliiton vuoksi välittömästi lain nojalla määräytyvän isyyden, ratkaistaan sen lain mukaan, jota on sovellettu isyyden vahvistamiseen (5 §).

Isyyden tunnustamisen pätemättömyyttä koskevaan asiaan (*ogiltigförklaring*) sovelletaan samaa lakia, jota sovelletaan isyyden tunnustamisen voimassaoloon Ruotsissa. Jälkimmäistä kysymystä koskevaa 8 §:ää selostetaan tarkemmin jäljempänä. Isyyden tunnustamisen pätemättömyyttä koskeva kanne voidaan kuitenkin aina tutkia Ruotsin lain mukaan, jos kanteen perusteella ratkaistavaksi tulee kysymys tunnustaneen miehen isyydestä (6 §).

Ruotsalaisella sosiaalilautakunnalla (*socialnämnd*), jolla on velvollisuus selvittää lapsen isyys alueellista toimivaltaa koskevien säännösten nojalla, on myös kansainvälinen toimivalta vahvistaa isyyden tunnustaminen (*bekräftelse*), jos tapauksessa on kansainvälisiä liittymiä. Lautakunta soveltaa omaa lakiaan eli Ruotsin lakia (3 §).

Ruotsalaisilla tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta isyyttä koskevassa asiassa seuraavilla perusteilla:

- jos lapsella on Ruotsissa kotipaikka;
- jos vastaajana olevalla miehellä on Ruotsissa kotipaikka tai jos miehiä on useampia, jos heillä kaikilla on Ruotsissa kotipaikka ja

- jos muissa tapauksissa huomioon ottaen lapsen, äidin tai isän yhteys Ruotsiin on erityisiä syitä sille, että asia tutkitaan Ruotsissa.

Vieraan valtion tuomioistuimen antama isyysratkaisu tunnustetaan Ruotsissa, jos tuomioistuimella on jonkun osapuolen kotipaikan, kansalaisuuden tai tähän valtioon liittyvän muun yhteyden perusteella on ollut asianmukainen syy ottaa asia tutkittavaksi. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä perusteilla, jotka liittyvät

- haasteen tiedoksiantoa koskeviin ongelmiin;
- samaa asiaa koskevaan ristiriitaiseen tuomioistuimen päätökseen tai muuhun isyyttä koskevaan ratkaisuun, joka on annettu Ruotsissa tai tunnustetaan siellä tai
- Ruotsissa tai vieraassa valtiossa käynnissä olevaan isyyttä koskevaan oikeudenkäyntiin, jos vieraassa valtiossa annettava ratkaisu oletettavasti tullaan tunnustamaan Ruotsissa (7 §).

Erikseen on säädetty niistä edellytyksistä, joiden täytyessä vieraassa valtiossa tunnustamalla vahvistettu isyys voidaan tunnustaa (8 §). Edellytyksenä on tällöin, että isyyden tunnustaminen on voimassa siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai isyytensä tunnustaneella miehellä oli kotipaikka tai että se on voimassa valtiossa, jonka kansalainen jompikumpi heistä on. Tunnustaminen on kuitenkin aina annettu oikeassa muodossa, jos se täyttää tunnustamisen antamispaikkakunnan lain mukaiset muotovaatimukset. Vieraassa valtiossa tunnustamalla vahvistettu isyys ei kuitenkaan ole voimassa Ruotsissa, jos se on ristiriidassa Ruotsissa voimassaolevan tunnustamalla vahvistetun isyyden tai isyyttä koskevan tuomion kanssa. Tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos isyyden tunnustaminen on tapahtunut sen jälkeen, kun Ruotsissa on alkanut isyyttä koskeva oikeudenkäynti tai tällainen oikeudenkäynti on alkanut vieraassa valtiossa ja se oletettavasti johtaa Ruotsissa tunnustettavaan tuomioon. Tunnustamisesta voidaan Ruotsissa kieltäytyä myös, jos isyys on ilmeisesti tunnustettu totuudenvastaisesti.

Pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta on säädetty tätä koskevassa laissa (*lag om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden*, 1979:1001). Sveitsissä annetut ratkaisut tunnustetaan Ruotsin ja Sveitsin välisen siviilioikeudellisten ratkaisujen vastavuoroista tunnustamista koskevan sopimuksen nojalla.

Norja

Norjan lapsilain (*lov om barn och foreldre*, lyh. *barnelova/ barneloven*) 9 luvussa on säännöksiä lain soveltamisesta niissä tapauksissa, joissa on liittymä vieraaseen valtioon. Luku sisältää myös kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevia säännöksiä. Sovellettavan lain osalta on säädetty, että isyyden vahvistamista ja muuttamista koskevat tapaukset ratkaistaan Norjan lain mukaan (84 §).

Kansainvälisestä toimivallasta on säännös, jonka mukaan isyys voidaan vahvistaa Norjassa, jos äidin asuinpaikka (*buset/ bosatt*) lapsen syntyessä on Norjassa (81 §). Isyys voidaan vahvistaa Norjassa myös, jos lapsen asuinpaikka muuttuu myöhemmin Norjaan ja lapsen äiti tai lapsen edunvalvoja (*verge*) toivoo, että isyys

vahvistetaan siellä. Isyys voidaan vahvistaa Norjassa vielä, jos lapsen isäksi ilmoitetun miehen asuinpaikka on siellä.

Isyyden muuttamista koskeneen 1.4.2004 voimaan tulleen lainmuutoksen yhteydessä kansainvälistä toimivaltaa koskevaan säännökseen tehtiin näitä asioita koskeva lisäys. Isyyden muuttamista koskeva kanne voidaan sen mukaan käsitellä Norjassa, jos jollakulla niistä, joilla on oikeus saattaa isyyden muuttamiskanne viireille, on siellä asuinpaikka tai jos isyys on alun perin vahvistettu Norjan lain mukaan (81 §:n 2 momentti). Lain 6 §:n mukaan tällaisen kanteen voivat nostaa lapsi tai kumpikin hänen vanhemmistaan. Kanteen voi nostaa myös ulkopuolinen mies, joka uskoo olevansa lapsen isä.

Norjan lapsilaissa ei ole säädetty siitä, minkä valtion lakia tulisi soveltaa välittömästi lain nojalla määräytyvään isyyteen. Siinä on kuitenkin säännös, jonka mukaan vieraan valtion lakiin välittömästi perustuva isyys on lähtökohtaisesti pantava Norjassa tehtävän ratkaisun perustaksi. Samassa yhteydessä todetaan, että Norjassa voidaan säätää alemman asteisilla säädöksillä muiden vieraassa valtiossa vahvistettujen isyysratkaisujen vaikutuksista Norjassa tai että asiaa koskeva yksittäistapaus voidaan ratkaista hallinnollisesti (85 §). Norjassa on säädetty Pohjoismaissa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Tanska

Tanskan lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä vain joistakin kansainvälisistä isyyssyksemyksistä. Esimerkiksi isyysasioihin sovellettavasta laista ei ole säädetty lainkaan. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että oikeuskäytännössä isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla on vakiintuneesti sovellettu sen valtion lakia, missä äidin aviomiehellä oli asuinpaikka lapsen syntyessä. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyttä koskeviin tapauksiin on puolestaan sovellettu Tanskan lakia.

Tuomioistuinten toimivallasta kansainvälisissä isyysasioissa on säädetty oikeudenkäyntiä koskevassa laissa (*retsplejelov* 456 a § ja 456 b §). Lain mukaan isyysasia voidaan tutkia Tanskassa, jos äidillä tai lapsella on Tanskassa asuinpaikka (*bopæl*) tai jos miehellä, joka on asianosainen, on Tanskassa asuinpaikka tai hän oleskelee (*ophold*) siellä. Asia voidaan käsitellä Tanskassa myös, jos miehen kuolinpesää koskeva asia on tai on ollut käsiteltävänä Tanskassa. Tanskalaisella tuomioistuimella on kansainvälinen toimivalta myös silloin, jos lapsen isyys on Tanskan lapsilain (*børnelov*) säännösten mukaisesti rekisteröity, tunnustettu tai vahvistettu siellä tuomioistuimen päätöksellä.

Lapsilain 6 §:n mukaan miehellä, joka epäilee olevansa lapsen isä, on tietyin edellytyksin oikeus saada isyytensä selvitettyksi, jos hän ilmoittaa tästä kirjallisesti kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Tanskalaisilla tuomioistuimilla on tällaisessa asiassa kansainvälinen toimivalta, jos lapsella ja äidillä on Tanskassa asuinpaikka (*retsplejelov* § 456 b Stk. 2.).

Vieraassa valtiossa annettujen isyyttä koskevien ratkaisujen tunnustamisesta ei Tanskassa ole erityissäännöksiä lukuun ottamatta lakia pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta (*lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser*, nr 158 af 6 maj 1980).

Saksa

Saksan kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset sisältyvät siviililakikirjan johdantolakiin (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* EGBGB), joka uudistettiin kokonaan vuonna 1986. Eräitä isyyskysymyksiä koskevia uudistuksia toteutettiin vielä vuonna 1998.

Lapsen syntyperään eli lapsen ja vanhemman väliseen sukulaissuhteeseen (*Abstammung*) sovellettavasta laista on säädetty EGBGB:n 19 artiklassa. Sen mukaan lapsen asuinpaikkavaltion laki määrää kysymykseen sovellettavan lain. Säännöksen perusteella määräytyvä laki muuttuu siten lapsen asuinpaikan (*gewöhnlicher Aufenthalt*) muuttuessa. Lapsi - vanhempi -suhde voi kuitenkin määräytyä myös vanhemman kansalaisuuden osoittaman lain mukaan. Isyysuhteeseen sovellettava laki voi näin ollen olla myös isän kansalaisuusvaltion laki. Jos lapsen äiti on lapsen syntymähetkellä ollut naimisissa, voidaan lapsen syntyperää koskevaan kysymykseen soveltaa vielä sen valtion oikeutta, joka määrää äidin avioliiton yleisiin oikeusvaikutuksiin sovellettavan lain (*Allgemeine Ehwirkungen* EGBGB 14 art.). Avioliiton oikeusvaikutuksiin sovelletaan sen mukaan ensisijaisesti puolisoiden yhteisen tai viimeisen yhteisen kansalaisuusvaltion lakia, jos toisella puolisoista vielä on tämän valtion kansalaisuus. Sellaisen puuttuessa sovelletaan yhteisen tai toissijaisesti viimeisen yhteisen asuinpaikkavaltion lakia.

Edellä selostettu lainvalintanormi (19 art.) koskee sekä välittömästi lain nojalla määräytyvää isyyttä että isyyden vahvistamista joko tunnustamalla tai tuomioistuimessa. Sen eri liittymät ovat keskenään vaihtoehtoisia. Valittavaksi tulee se liittymä, joka tuottaa myönteisen tuloksen; toisin sanoen liittymä, jonka osoittaman lain mukaan lapsi saa isän.

Isyyden kumoamiseen (*Anfechtung der Abstammung*, EGBGB 20 art.) sovellettava laki määräytyy soveltaen vaihtoehtoisesti samoja edellä selostetun 19 artiklan mukaisten liittymien osoittamia lakeja. Edellytyksenä on kuitenkin, että kumottavaksi tarkoitettu isyys on tai se voisi olla voimassa myös tuon liittymän osoittaman oikeusjärjestyksen mukaan. Lapsi voi kuitenkin aina vaatia isyyden kumoamista myös asuinpaikkavaltionsa lain mukaisesti.

Saksan tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta isyysasioissa silloin, jos jutun kantaja tai vastaaja on Saksan kansalainen tai kun joko kantajalla tai vastaajalla on Saksassa asuinpaikka. Lapsi voi vaatia isyyden kumoamista saksalaisessa tuomioistuimessa, jos hän on Saksan kansalainen tai jos hänellä on Saksassa asuinpaikka (*Zivilprozessordnung*, lyh. ZPO 640 a § tai *Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, lyh. FG 35 b §, 43 §).

Ulkomaiset isyyspäätökset tunnustetaan Saksassa soveltaen vieraassa valtioissa annettujen siviilioikeudellisten tuomioistuinpäätösten tunnustamista koskevia yleisiä säännöksiä (ZPO 328 § ja FGG 16 a §). Tuomioistuimen toimivaltaperuste on niiden mukaan tullut vastata Saksan lakia siten, että saksalainen tuomioistuin olisi vastaavassa tilanteessa ollut kansainvälisesti toimivaltainen Saksan lainsäädännön mukaan. Lisäksi säännös edellyttää muun muassa, että vastaaja oli asianmukaisesti haastettu ja että päätös ei ole ristiriidassa Saksassa annetun tai siellä tunnustamiskelpoisen aiemman päätöksen kanssa. Päätös ei saa myöskään olla vastoin Saksan oikeusjärjestyksen perusteita (*ordre public* -peruste).

Sveitsi

Kansainväliset isyyskysymykset on Sveitsissä säännelty kansainvälistä yksityisoikeutta koskevassa liittovaltion laissa vuodelta 1987 (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*). Sen mukaan isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla, isyyden vahvistamiseen ja kumoamiseen sovelletaan ensisijaisesti *lapsen asuinpaikan* lakia (*gewöhnlicher Aufenthalt*, 68 art.). Jos kummallakaan vanhemmista ei ole *kotipaikkaa* (*Wohnsitz*) siinä valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka, mutta lapsella ja vanhemmilla on yhteinen kansalaisuus, sovelletaan isyyttä koskeviin kysymyksiin heidän yhteisen kansalaisuusvaltionsa oikeutta (*Heimatrecht*). Asuinpaikan, kotipaikan tai kansalaisuuden määräytymisen kannalta ratkaiseva ajankohta on yleensä lapsen syntymä (69 art.).

Isyyden tunnustamiseen sovelletaan tunnustamisajankohdan mukaista lapsen asuinpaikkavaltion, kansalaisuusvaltion taikka isän tai äidin kotipaikkavaltion tai kansalaisuusvaltion lakia. Sveitsissä annettavan tunnustamislauseman tulee olla Sveitsin lain määräämässä muodossa. Tunnustetun isyyden kumoamiseen sovelletaan Sveitsin lakia (71 ja 72 art.).

Isyyden vahvistamis- ja kumoamisasioissa kansainvälinen toimivalta määräytyy lapsen asuinpaikan tai vaihtoehtoisesti isän taikka äidin kotipaikan perusteella (66 ja 71.3 art.). Jos lapsella ei ole Sveitsissä asuinpaikkaa eikä äidillä tai isällä ole siellä kotipaikkaa ja jos lisäksi kanteen nostaminen lapsen asuinpaikkavaltiossa tai äidin tai isän kotipaikkavaltiossa olisi mahdotonta tai erityisen kohtuutonta, voidaan kanteen nostaa Sveitsissä äidin tai isän sveitsiläisen kotiseudun (*Heimatort*) perusteella (67 art.).

Vieraassa valtiossa annetut isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevat päätökset tunnustetaan Sveitsissä, jos ne on annettu lapsen asuinpaikkavaltiossa tai kansalaisuusvaltiossa tai lapsen isän tai äidin kotipaikka- tai kansalaisuusvaltiossa (70 art.).

Vieraassa valtiossa annettu isyyden tunnustaminen tunnustetaan Sveitsissä, jos isyys on voimassa lapsen asuinpaikkavaltion tai kansalaisuusvaltion lain tai lapsen isän tai äidin kotipaikkavaltion taikka kansalaisuusvaltion lain mukaan. Sveitsissä tunnustetaan myös tunnustetun isyyden kumoamisesta annetut päätökset, kun ne on annettu edellä mainituissa valtiossa (73 art.).

1.2.2 Isyyttä koskeva aineellinen lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsin säännökset isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla muistuttavat läheisesti Suomen isyyslain vastaavia säännöksiä. Niin sanottu isyysolettama kattaa niiden mukaan ajallisesti koko avioliiton ajan vihkimisajankohdasta avioeron voimaantumiseen. Jos avioliitto on purkautunut miehen kuoleman johdosta, pidetään syntyneitä lapsia kuitenkin edesmenneen aviomiehen lapsina, jos äiti on voinut tulla raskaaksi avioliiton aikana (*föräldrabalken*, lyh. FB, 1 luvun 1 §). Ruotsin rekisteriviranomaisen käytännössä aviomiehen lapsina on pidetty niitä, jotka ovat syntyneet aviomiehen kuolemaa seuranneiden 310 päivän aikana.

Isyyden tunnustamisen tulee Ruotsissa tapahtua kirjallisesti kahden todistajan varmentamana. Lapsen äidin ja sosiaalilautakunnan tulee hyväksyä tunnustaminen. Jos lapsi on täysi-ikäinen, vaaditaan myös hänen hyväksymisensä (FB 1 luvun 4 §). Lautakunnan tulee hyväksyä isyyden tunnustaminen, jos tunnustaneen miehen voidaan olettaa olevan lapsen isä. Isyyden selvittäminen on sosiaalilautakunnan velvollisuus. Isyys voidaan tunnustaa jo ennen lapsen syntymää.

Äidin aviomiehen isyys on mahdollista kumota tunnustamisen yhteydessä, jos aviomies hyväksyy toisen miehen isyyden tunnustamisen äidin ohella. Lapsen isäksi vahvistetaan silloin isyytensä tunnustanut mies (FB 1 luvun 2 §:n 3 mom.).

Norja

Norjan lapsilain (*barnelova, barneloven*) mukaisen isyysolettaman laajuus on lähes sama kuin Ruotsissa. Äidin aviomiestä ei kuitenkaan pidetä lapsen isänä, jos vanhemmat olivat lapsen syntyessä asuserossa (3 §). Aviomiehen kuoleman jälkeen syntyneitä lasta pidetään aviomiehen lapsena vastaavin edellytyksin kuin Ruotsin lain mukaan. Norjan rekisteriviranomaisten ohjeen mukaan isyysolettaman laajuutena pidetään 320 päivää aviomiehen kuoleman jälkeen.

Isyyden voi Norjassa tunnustaa muun muassa väestörekisteriviranomaiselle, isyyden selvittämisestä vastaavalle viranomaiselle (*arbeids- og velferdsdirektoratet*) tai raskautta koskevan terveystarkastuksen yhteydessä kättilölle tai lääkärille. Tämä voidaan tehdä jo ennen lapsen syntymää. Tunnustamisen voimaantulo edellyttää, että äiti on ilmoittanut asianomaisen miehen lapsensa isäksi tai hyväksynyt isyyden tunnustamisen. Äidin hyväksymistä ei kuitenkaan tarvita, jos vanhemmat asuvat väestörekisterin mukaan samassa osoitteessa (4 §).

Siinä tapauksessa, että syntyneen lapsen isyys ei ole selvinnyt lainmukaisen isyysolettaman tai tunnustamisen kautta, viranomaisen velvollisuutena on selvittää isyys. Mies, jonka isyyttä pidetään selvitetynä, voi tunnustaa isyytensä vielä ennen isyyden vahvistamista koskevaa oikeudenkäyntiä (12 §).

Tanska

Myös Tanskan lapsilain (*børnelov*) mukainen isyysolettama kattaa lähtökohtaisesti äidin avioliiton aikana syntyneet lapset, mutta tästä on joitakin poikkeuksia. Ensimmäkin, samoin kuin Norjassa, aviomiestä ei pidetä lapsen isänä, jos puoliset ovat asumuserossa lapsen syntymän aikaan. Toinen poikkeus aviomiehen isyysolettamasta koskee tilannetta, jossa äiti on ollut lapsen syntymää edeltäneen 10 kuukauden aikana naimisissa toisen miehen kanssa. Asumuseroaikaa ei tässäkään yhteydessä oteta huomioon. Kolmas poikkeus koskee tilannetta, jossa lapsen äiti ja hänen aviopuolisonsa pyytävät yhdessä isyyden selvittämistä (1 § 1 ja 2 mom.). Jos äidin avioliitto on purkautunut miehen kuoleman vuoksi, pidetään kuitenkin lasta, joka on syntynyt 10 kuukauden kuluessa miehen kuoleman jälkeen edesmenneen aviomiehen lapsena, elleivät vanhemmat olleet miehen kuollessa asumuserossa tai ellei äiti pyydä isyyden selvittämistä (1 § 3 ja 4 mom.). Välittömästi lakiin perustuva isyys rekisteröidään Suomen väestötietojärjestelmää vastaavaan rekisteriin lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä.

Muukin kuin isyysolettamaan perustuva isyys voidaan edellä selostetun tavoin rekisteröidä lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä. Näin menetellään, jos mies ja lapsen äiti ilmoittavat kirjallisesti ottavansa yhdessä vastuun sellaisen lapsen huolenpidosta, jota edellä selostettu isyysolettama ei koske. Samassa yhteydessä molemmat vanhemmat kirjataan yhdessä syntyneen lapsen huoltajiksi (2 ja 3 §).

Mies ja lapsen äiti voivat antaa edellä selostetun ilmoituksen lapsen huolenpidosta myös samalla, kun mies antaa isyyden tunnustamislauseman. Tämä voi tapahtua jo ennen lapsen syntymää (14 § 1 mom.). Tällöinkin tunnustettu isyys rekisteröidään lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä vastaavalla tavalla kuin edellä selostettiin (3 §).

Muissa kuin edellä kuvatuissa tilanteissa isyys tulee selvittää ennen isyyden tunnustamisen vastaanottamista. Jos äidillä on ollut useampia miessuhteita, mies voi lain mukaan tunnustaa lapsen vain, jos selvityksen perusteella on ilmeistä (*utvivlsomt*), että hän on lapsen isä (14 § 2 mom.). Oikeuskirjallisuuden mukaan tämä merkitsee sitä, että isyys on selvitetty oikeusgeneettisissä tutkimuksissa. Tunnustettu isyys tulee antaa tiedoksi muille miehille, joiden isyys voi olla mahdollinen (14 § 3 mom.).

Lapsen vanhemmilla ja edunvalvojalla on oikeus saada tunnustetun ja rekisteröidyn isyyden selvittäminen vireille kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä (5 §). Miehellä, joka voisi olla lapsen isä, on myös oikeus saada isyys selvitettyksi, jos hän vaatii selvittämistä kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Miehellä ei kuitenkaan ole sanottua oikeutta silloin, kun isyys on rekisteröity aviomiehen isyysolettaman perusteella tai edellä selostetun vanhempien lapsen huolenpidosta yhdessä antaman ilmoituksen tai sellaisen nojalla vastaanotetun tunnustamisen perusteella (6 §).

Isyyden tunnustamisen ottaa Tanskassa vastaan *statsamt* –viranomainen, joka hoitaa myös isyyden selvittämisen ja voi nostaa tuomioistuimessa isyyden vahvista-

mista koskevan kanteen. Viranomainen voi toimia isyysasiassa omasta aloitteestaan tai asianosaisen aloitteesta. Isyyden tunnustamisen tulee tapahtua henkilökohtaisesti viranomaisen edessä. Joissakin tapauksissa tunnustaminen voi tapahtua myös kirjallisesti.

Saksa

Saksan siviililakikirjan (*Bürgerliches Gesetzbuch*, lyh. BGB) mukaan syntyneen lapsen isänä pidetään äidin aviomiestä, jos äidin avioliitto oli voimassa lapsen syntymän hetkellä (1592 §). Jos lapsi syntyy 300 päivän aikana äidin aviomiehen kuoleman jälkeen, edesmennyt aviomiestä pidetään lapsen isänä, ellei äiti ole solminut uutta avioliittoa ennen lapsen syntymää. Siinä tapauksessa uutta aviomiestä pidetään lapsen isänä (1593 §).

Jos lapsen isyyttä ei ole vahvistettu tuomioistuimen päätöksellä tai se ei ole määräytynyt edellä selostettujen säännösten mukaan välittömästi lain nojalla, isyys on mahdollista vahvistaa tunnustamalla. Tunnustaminen on mahdollista jo ennen lapsen syntymää (1594 §). Isyys voidaan vahvistaa tunnustamalla äidin avioliitosta huolimatta silloin, jos lapsi on syntynyt äidin avioeron vireille tulon jälkeen. Isyys tulee tällöin tunnustaa vuoden kuluessa avioerotuomion lainvoimaiseksi tulosta. Äidin lapsen syntymän aikaisen aviomiehen tulee hyväksyä tunnustaminen (1599 §).

Isyyden tunnustamisen voivat vastaanottaa esimerkiksi Suomen väestörekisteriviranomaista vastaava viranomainen (*Standesbeamte*), lastensuojeluviranomaisena toimivan nuorisoviraston (*Jugendamt*) valtuutettu viranhaltija tai notaari (1597 §). Tunnustamisen voimaantulon edellytyksenä on lapsen äidin hyväksyminen. Jos äiti ei ole lapsen huoltaja, tunnustamisen hyväksyy lapsi itse tai lapsen laillinen edustaja. Lapsi hyväksyy itse isyyden tunnustamisen, jos hän on 14 -vuotias tai sitä vanhempi. Alaikäisen lapsen laillisen edustajan tulee kuitenkin antaa suostumuksensa lapsen hyväksymiselle (1596 §). Laadittu tunnustamisasiakirja toimitetaan lapsen vanhemmille ja lapselle sekä toimivaltaiselle väestöviranomaiselle (*Standesbeamte*).

Sveitsi

Sveitsin siviililakikirjan (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, lyh. ZGB) mukaan äidin aviomies on äidin avioliiton aikana syntyneiden lasten isä. Aviomiestä pidetään myös niiden lasten isänä, jotka syntyvät 300 päivän aikana aviomiehen kuoleman jälkeen tai myöhemminkin, jos heidän voidaan osoittaa olevan aviomiehen lapsia. Jos aviomies julistetaan kuolleeksi, lasketaan 300 päivän määräaika siitä, kun hänen tiedettiin joutuneen kuolemanvaaraan tai kun hänestä viimeksi saatiin tieto (255 art.). Jos äiti on solminut uuden avioliiton, on lain mukaan kuitenkin uusi aviomies lapsen isä (257 art.).

Jos syntyneen lapsen isä ei ole määräytynyt välittömästi lain nojalla, isyys voidaan vahvistaa tunnustamalla tai tuomioistuimessa. Isyyden tunnustamisen voi ottaa vastaan väestörekisteriviranomainen (*Zivilstandsbeamte*). Isyys on mahdollista

tunnustaa myös testamentissa. Tuomioistuinkin voi vastaanottaa isyyden tunnustamisen, jos isyyden vahvistamista koskeva kanne on siellä vireillä (ZGB 260 art.).

Äiti, lapsi ja lapsen oikeudenomistajat sekä muut, joiden etua asia koskee, voivat vaatia kanteella tunnustetun isyyden kumoamista. Tunnustamisen kumoaminen edellyttää näyttöä siitä, että mies ei ole lapsen isä (260 b art.). Tunnustanut mies voi vaatia isyytensä kumoamista kuitenkin vain, jos tunnustus on saatu aikaan uhkauksella tai annettu erehdyksessä. Kanne on nostettava vuoden kuluessa siitä, kun asianomainen sai tiedon tunnustamisesta ja siitä, että mies ei ole lapsen isä tai siitä kun uhkaus päättyi tai erehdys korjaantui. Kanne on kuitenkin nostettava viimeistään viiden vuoden kuluessa tunnustamisesta. Lapsi voi kuitenkin vaatia isyyden kumoamista vielä vuoden kuluessa siitä, kun hän tuli täysi-ikäiseksi (ZGB 260 c art.).

Englanti ja Wales

Manner-Euroopassa yleistä tapaa vahvistaa isyys tunnustamisen tai kanteen perusteella ei tunneta Englannissa eikä Walesissä. Lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä kirjataan kuitenkin myös lapsen vanhemmat (*Births and Deaths Registration Act 1953*). Jos äiti on naimisissa, hänen aviomiehensä kirjataan lapsen isäksi. Rekisteröintiä voi tällöin pyytää kumpi tahansa vanhemmista.

Jos äiti ei ole naimisissa, lapsen isäksi rekisteröidään se, joka yhdessä äidin kanssa pyytää rekisteröintiä asianomaisen viranomaisen luona. Lapsen isä voidaan kuitenkin kirjata yksin äidinkin pyynnöstä rekisteriin, jos äiti tuo isän täyttämän ja allekirjoittaman asiakirjan, jossa tämä ilmoittaa olevansa lapsen isä (*statutory declaration*). Mies voi pyytää yksinkin lapsen syntymän rekisteröintiä, jos hän tuo vastaavan äidin allekirjoittaman asiakirjan, jossa äiti ilmoittaa miehen olevan syntyneen lapsensa isä. Kumpikin vanhemmista voi pyytää rekisteröintiä yksin myös vanhempien yhdessä tekemän vanhempainvastuuta (*parental responsibility*) koskevan sopimuksen tai vanhempainvastuuta koskevan tuomioistuimen päätöksen perusteella.

Syntymärekisteriin kirjattu isyys on mahdollista arvioida uudelleen tuomioistuimessa esimerkiksi vanhempainvastuuta, lapsen elatusta tai perintöä koskevan asian yhteydessä. Tällainen ratkaisu ei sido tuomioistuinta muissa yhteyksissä.

1.2.3 Kansainväliset sopimukset ja EU-lainsäädäntö

Kansainvälisiin isyyskysymyksiin liittyviä kansainvälisiä sopimuksia on vain vähän. Kansainvälisen siviilisäätökommission (*Commission Internationale de l'Etat Civil - CIEC*) toimesta on laadittu vuonna 1961 sopimus lasten tunnustamisen vastaanottamiseen toimivaltaisten viranomaisten toimivallan laajentamisesta (*Convention portant extension de la compétence des autorités qualifiées pour recevoir les reconnaissances d'enfants naturels*). Sopimuksen tarkoituksena on sallia sukulaissuhteeseen perustuvan isyyden tunnustaminen toimivaltaisen viranomaisen luona niissä maissa, joiden lainsäädäntö ei tunne tällaista tunnustamista.

Sopimukseen ovat liittyneet Saksa, Belgia, Ranska, Kreikka, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Sveitsi ja Turkki.

Uudempi siviilisäätökomission piirissä laadittu sopimus avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten vapaaehtoisesta isyyden tunnustamisesta vuodelta 1980 ei vähäisten ratifiointien määrän vuoksi ole tullut voimaan.

Euroopan neuvostossa on tehty vuonna 1975 sopimus avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten oikeudellisesta asemasta. Sopimuksen tavoitteena on avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten aseman parantaminen yhdenmukaistamalla mm. isyyden tunnustamista koskevaa aineellista oikeutta. Sopimuksella ei siten ole merkitystä isyyttä koskevien kansainvälis-yksityisoikeudellisten kysymysten kannalta. Suomi ei ole allekirjoittanut tätä sopimusta.

Euroopan unionilla on toimivalta antaa säännöksiä jäsenvaltioiden rajat ylittävistä perheoikeudellisista asioista. Tällaisia säännöksiä ei kuitenkaan ole annettu kansainvälisistä isyyuskysymyksistä eikä tähän tähtäviä valmisteluhankkeita ole viireillä.

1.3 Nykytilan arviointi

Sovellettava laki

Kansainvälisen perhesuhdelain 18 § mukaan isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan miehen kansalaisuusvaltion lainsäädäntöä. Saman lain 22 §:n mukaan isän kansalaisuusvaltion laki ratkaisee kysymyksen siitä, onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi.

Kansainvälisen perhesuhdelain säännökset perustuvat lasten syntyperän mukaiseen erotteluun avioliitossa ja avioliiton ulkopuolella syntyneisiin. Erottelu ei enää ole perusteltu eikä sitä noudateta muussa voimassaolevassa lasten ja isien välistä suhdetta koskevassa lainsäädännössä. Edellä mainitun 22 §:n merkitys onkin tämän vuoksi käynyt epäselväksi.

Säännökset kuvastavat vanhentunutta näkemystä, jonka mukaan miehen intressit ovat isyyttä koskevissa kysymyksissä tärkeämpiä kuin lapsen intressit. Viimeaikaisessa lapsia koskevassa kansainvälis-yksityisoikeudellisessa lainsäädännössä lainvalintaa koskevien normien lähtökohtana ovat olleet lapsen tarpeet ja lapsen etu. Näiden näkökohtien tulisi olla määrääviä myös silloin, kun ratkaistavana on kysymys isyyden vahvistamiseen tai kumoamiseen sovellettavasta laista.

Oikeustila isyyden vahvistamista ja kumoamista koskeviin kanteisiin sovellettavan lain osalta on tällä hetkellä vain yhden korkeimman oikeuden antaman ennakkotapauksen varassa (KKO 1983 II 117). Ennakkotapaus ei koske isyyden selvittämiseen eikä tunnustamiseen sovellettavaa lakia.

Lainvalintasäännösten osalta tilanne ei siten kokonaisuutena ole tyydyttävä.

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta tutkia isyyden vahvistamista tai kumoamista koskeva kanne perustuu voimassaolevan oikeuden mukaan kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:ään. Säännöksen mukaan kansainvälinen toimivalta perustuu ensisijaisesti vastaajan Suomessa olevaan kotipaikkaan. Tämän ohella toimivaltaperusteina on mainittu lapsen Suomen kansalaisuus tai pysyvä oleskelu täällä. Säännös ei ole sopusoinnussa voimassaolevien maan sisäisten toimivaltasäännösten kanssa. Esimerkiksi isyyden vahvistamiskanteen osalta toimivaltainen tuomioistuin määräytyy isyyttä selvittäneen lastenvalvojan, äidin tai lapsen mukaan. Ongelmallista on myös se, että nykyisen kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:n mukaan kannetta voidaan ajaa Suomessa pelkästään lapsen kansalaisuuden perusteella. Koska kaksoiskansalaisuudet ovat nykyisin entistä tavallisempia, Suomen kansalaisuus ei enää yksin ilmaise sellaista yhteyttä Suomeen, jonka perusteella isyyttä koskeva asia olisi tarkoituksenmukaista ratkaista täällä.

Kansainvälisessä perhesuhdelaissa ei ole lainkaan säännöksiä Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyden selvittämistä, tunnustamista ja tunnustamisen vahvistamista koskevissa asioissa. Näin on siitä huolimatta, että isyyden vahvistaminen tunnustamalla on käytännössä monin verroin yleisempää kuin kanneteitse. Alueellista toimivaltaa koskevan isyyslain säännöksen soveltaminen myös kansainvälisen toimivallan arviointiin ei ratkaise kaikkia käytännössä esiintyviä tilanteita. Säännös ei esimerkiksi mahdollista isyyden selvittämistä silloin, kun lapsi ja äiti eivät asu Suomessa, mutta miehen asuinpaikka on täällä.

Voimassaolevassa lainsäädännössä ei myöskään säädetä siitä, milloin tuomioistuimilla on Suomessa kansainvälinen toimivalta käsitellä isyyden kumoamista koskevaa kannetta.

Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen

Voimassaolevan lainsäädännön mukaan kysymys vieraissa valtioissa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta on säännelty ainoastaan siltä osin, kun kysymys on muissa Pohjoismaissa annetuista isyyttä koskevista ratkaisuista. Muissa vieraissa valtioissa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen on kokonaan avoinna. Oikeuskirjallisuudessa on tosin vanhastaan katsottu, että henkilön oikeusasemaa eli statusta koskevat ratkaisut voidaan tunnustaa ilman erityissäännöksen tukeakin. Tällä hetkellä lainsäädännössä ei ole kuitenkaan säädetty siitä, millaiset edellytykset ulkomaisen päätöksen tulee täyttää, jotta se voitaisiin tunnustaa Suomessa, eikä siitä miten kysymys ulkomaisen ratkaisun tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä voitaisiin vahvistaa oikeusvoimaisesti. Epäselvä oikeustila voi vaikeuttaa niiden elämää, jotka asuvat täällä, mutta joilla on perheenjäseniä tai muuten tärkeitä yhteyksiä vieraisiin valtioihin tai päinvastoin. Ongelmat heijastuvat myös maistraattien tehtävään väestötietojärjestelmän ylläpitämisessä.

Edellä mainituista syistä isyyttä koskevan kansainvälis-yksityisoikeudellisen lainsäädännön uudistaminen on tarpeen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Yleistä

Ehdotuksessa esitetään, että kansainvälisestä perhesuhdelaista kumottaisiin ne säännökset, jotka koskevat pelkästään isyyskysymyksiä ja että isyyslakiin lisättäisiin uusi kansainvälisen yksityisoikeuden alaa koskeva luku. Samalla isyyslakiin tehtäisiin eräitä uusien säännösten edellyttämiä teknisluonteisia uudistuksia ja korjauksia.

Ehdotuksen yleisenä tavoitteena on ensinnäkin turvata vieraissa valtioissa laillisesti syntyneiden isä-lapsi -suhteiden oikeudellinen pysyvyys perheenjäsenten muuttaessa Suomeen. Toiseksi tavoitteena on turvata kansainvälisiä isyysasioita koskevat oikeudelliset palvelut Suomessa asuville ja niille Suomen kansalaisille, joilla erityinen tarve saada näitä palveluja eikä mahdollisuutta saada niitä asuinmaassaan.

2.2 Sovellettava laki

Esitys sisältää ehdotukset uusiksi säännöksiksi isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla sekä isyysasioihin sovellettavasta laista.

Lapsen ja hänen äitinsä välinen suhde määräytyy tosiseikkojen perusteella lapsen syntymässä. Syntyneen lapsen ja hänen isänsä välinen suhde joudutaan sitä vastoin määrittelemään oikeudellisesti ja tarvittaessa vahvistamaan. Lapsen ja hänen vanhempiensa etujen mukaista on, että tämä voi lapsen syntymän jälkeen tapahtua yksinkertaisesti ja joutuisasti. Ehdotuksessa esitetään, että lapsen isäsuhte määräytyisi välittömästi Suomen lain nojalla niissä tapauksissa, joissa äidin asuinpaikka lapsen syntymän aikaan on Suomessa. Suomen laki on tällöin lapsen senhetkisen elämän kannalta keskeisin laki, ja koska se on myös lapsen elinympäristössä toimivien viranomaisten oma laki, sen soveltaminen sujuu vaivattomasti ja joutuisasti.

Ehdotuksen tavoitteen mukaisesti lapsen ja isän välisen suhteen suojan tulee koskea myös tilannetta, jossa isyys on määräytynyt vieraassa valtiossa välittömästi lain nojalla. On oletettavaa, että välittömästi lakiin perustuvan isyysuhteen pysyvyys voidaan turvata parhaiten soveltamalla Suomessa samaa lakia, jota soveltamalla oikeudellinen isä-lapsi – suhde oli alun perinkin määräytynyt. Ehdotuksessa esitetään tämän vuoksi, että välittömästi lain nojalla määräytyvään isyyteen sovellettaisiin Suomessa ensisijaisesti sitä lakia, jota viranomaiset sovelsivat äidin asuinpaikkamaassa lapsen syntymän aikaan.

Esityksen mukaan edellä selostetuista pääsäännöistä olisi kuitenkin mahdollista poiketa, jos lapselle läheisin valtio on poikkeuksellisesti muu kuin edellä mainittu. Asiaa käsitellään tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Isyyden selvittämistä ja vahvistamista sekä isyyden kumoamista koskeviin asioihin sovellettaisiin ehdotuksen mukaan aina Suomen lakia riippumatta siitä, käsitteleekö asiaa tuomioistuimien vai muu viranomaisen. Sovellettava laki olisi useimmiten myös lapsen asuinpaikan laki, koska Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta määräytyisi ehdotuksen mukaan ensisijaisesti lapsen asuinpaikan perusteella. Viranomaisen kannalta ehdotus merkitsee tältä osin viranomaisen oman lain soveltamista. Menettely on tällöin yleensä yksinkertaisempaa ja joutuisampaa kuin vieraan valtion lakia sovellettaessa. Tämä näkökohta korostuu, kun otetaan huomioon se, että isyyden vahvistamismenettelyyn kuuluvia asioita käsittelevät määrällisesti eniten kuntien lastenvalvojat ja maistraatit, joilla vain harvoin on käytettävissä vieraan lain soveltamiseen tarvittavaa erityisasiantuntemusta. Lisäksi viranomaisen oman lain soveltamista puoltaa ainakin jossain määrin se, että isyydenselvitys koskee pääasiassa olemassa olevaa tosiasiaa, jota ratkaistaessa todistusaineiston merkitys korostuu ja lainvalinnan merkitys vastaavasti vähenee.

Uusien säännösten myötä kansainvälisen perhesuhdelain 18 § ja 22 § käyvät tarpeettomiksi. Ne ehdotetaan sen vuoksi kumottaviksi.

Kansainvälisen perhesuhdelain 19 § koskee vanhempien ja heidän avioliitostaan syntyneen lapsensa välisiin oikeussuhteisiin sovellettavaa lakia. Uudistuksella ratkaistaisiin kysymys isyyden kumoamiseen sovellettavasta laista kokonaan uudella säännöksellä. Tältä osin 19 §:n soveltamisala siis rajoittuisi. Sen soveltamisalaa jäisi kuitenkin edelleen muita kysymyksiä erityisesti kysymys avioliiton aikana syntyneiden lasten oikeudesta saada elatusta vanhemmiltaan. Tästä syystä kansainvälisen perhesuhdelain 19 § on uudistuksen toteutuessaan pidettävä edelleen voimassa.

2.3 Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta isyydenselvityksissä

Ehdotuksen mukaan isyyslakiin lisätään uudet säännökset viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta. Tältä osin ehdotuksen pääpaino on niin sanotun asuinmaaperiaatteen soveltamisessa. Periaate on jo aiemmin omaksuttu Suomen kansainvälisessä perheoikeudessa.

Kansainvälistä toimivaltaa koskevien ehdotusten lähtökohtana on myös, että Suomessa annettaisiin isyyttä koskevia ratkaisuja vain silloin, kun henkilöillä, joita ne koskevat, on niin läheinen yhteys Suomeen, että tehtyjen ratkaisujen voidaan olettaa tulevan tunnustetuiksi laajalti Suomen ulkopuolella. Näin turvataan osaltaan vahvistettujen isä-lapsi – suhteiden pysyvyys ja vältetään niin sanotut ontuvat isyyssuhteet.

Toimivaltaa koskevat ehdotukset merkitsevät sitä, että suomalaisten viranomaisten isyyden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi tarkoitetut oikeudelliset palvelut varattaisiin ensisijaisesti Suomessa asuvien käyttöön. Näiden palvelujen suurin yksittäinen käyttäjäryhmä muodostuisi siten oletettavasti niistä Suomessa asuville äideille syntyneistä lapsista, joiden suhde isään, jolla on toisen maan kansalaisuus

tai jonka vakituinen asuinpaikka on Suomen ulkopuolella, tulee vahvistaa oikeudellisesti.

Ehdotuksen mukaan Suomen viranomaisilla olisi kansainvälinen toimivalta myös niissä tapauksissa, joissa vastaajalla on täällä asuinpaikka. Tuomioistuimissa voitaisiin siten tulevaisuudessakin ratkaista, onko mies, jolla on Suomessa asuinpaikka, vieraassa valtiossa asuvan lapsen isä tai tuleeko miehen isyys kumota. Ehdotuksen mukaan Suomessa asuva mies voisi täällä myös tunnustaa isyytensä vapaaehtoisesti. Matkustaminen lapsen asuinmaahan ei siten olisi välttämätöntä myöskään tunnustamista varten. Ehdotuksen mukaan suomalaiset lastenvalvojat ja maistraatit olisivat toimivaltaisia ottamaan vastaan tunnustamisen ja vahvistamaan isyyden.

Suomalaisilla lastenvalvojilla ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan olisi oikeutta käyttää lapsen puhevaltaa silloin, kun lapsen asuinpaikka on Suomen ulkopuolella. Lastenvalvojalla ei näissä tilanteissa olisi siten samanlaista oikeutta viedä isyysasia ratkaistavaksi tuomioistuimeen kuin niissä tapauksissa, joissa lapsen asuinpaikka on Suomessa. Huoltaja, joka ajaa lapsen puolesta kannetta täällä, voi kuitenkin käyttää esimerkiksi Suomessa toimivien asianajajien palveluita.

Edellä olevan lisäksi Suomen viranomaisilla olisi ehdotuksen mukaan kansainvälinen toimivalta eräissä sellaisissa tilanteissa, joissa kenelläkään asianosaisista ei ole Suomessa asuinpaikkaa, mutta heillä on yhteys Suomeen jonkun tai joidenkin kansalaisuuden kautta. Toimivalta ulottuisi kuitenkin vain niihin tapauksiin, joissa isyyttä koskevaa asiaa ei ole mahdollista ratkaista lapsen tai miehen asuinpaikka-valtiossa ja joissa asian ratkaisemiselle Suomessa on jokin erityinen syy. Riittävän perusteen olemassaolo jäisi yksittäistapauksessa viranomaisen harkittavaksi. Edellytyksiä on arvioitu laajemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Ehdotetut uudet isyyslain säännökset kansainvälisestä toimivallasta syrjäyttäisivät voimaantulonsa jälkeen erityislakina kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:n soveltamisen isyyttä koskevista asioista. Säännös jäisi kuitenkin voimaan, sillä se koskee sanamuotonsa mukaan tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa esimerkiksi lapsen elatusta koskevista asioista.

2.4 Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen

Ehdotukseen sisältyvät säännökset vieraassa valtiossa annettujen isyyttä koskevien päätösten tunnustamisesta Suomessa ja menettelystä, jonka avulla Helsingin hovioikeus voisi antaa oikeusvoimaisen päätöksen Pohjoismaiden ulkopuolella annetun isyysasiaa koskevan päätöksen tunnustamisesta.

Ehdotuksen tavoitteen mukaisesti siinä esitetään, että vieraissa valtioissa lainmukaisesti annetut isyyttä koskevat rekisteröinnit, tunnustamiset ja tuomioistuinten päätökset olisivat Suomessa yleensä voimassa. Isyysuhteiden pysyvyyttä on pidettävä tärkeänä siitä huolimatta, että hyväksyttävien isyyden tunnustamisten tai kirjaamisten joukossa on niitäkin, joiden yhteydessä ei ole varmistettu isyyden oi-

keellisuudesta siten kuin Suomessa isyyslain mukaan meneteltäessä varmistutaan. Esimerkkejä erilaisista isyyden tunnustamisista ja kirjaamisista eurooppalaisissa valtioissa on esitetty edellä.

Ehdotuksen lähtökohtana on, että vieraissa valtioissa annetut isyysratkaisut olisi- vat Suomessa voimassa ilman erillistä vahvistusta. Suomen viranomaisten tulisi kuitenkin voida kieltäytyä isyysratkaisun tunnustamisesta sellaisissa tilanteissa, joissa päätökseen johtaneessa menettelyssä on ollut vakavia puutteita tai tilanteissa, joissa isyysratkaisu on ristiriidassa suomalaisen tai täällä tunnustettavan päätöksen kanssa. Näitä tilanteita arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisissa peruste- luissa. Tunnustamisesta Suomessa olisi ehdotuksen mukaan mahdollista kieltäytyä myös, jos ratkaisu on sisällöltään vastoin suomalaisen oikeusjärjestyksen perusteita eli niin sanotulla *ordre public* -perusteella. Ratkaisun sisältöä voitaisiin pitää tällaisena esimerkiksi silloin, kun isyyden tunnustamisen tarkoituksena ilmeisesti olisi muu kuin isän ja lapsen välisen oikeudellisen suhteen vahvistaminen. Helsingin hovioikeus voisi ehdotuksen mukaan antaa hakemuksesta päätöksen siitä, täyt- tääkö yksittäinen ratkaisu tunnustamiselle asetetut edellytykset.

Laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta jäisi voimaan annettavasta lakiehdotuksesta riippumatta. Mainittua lakia tulisi siten soveltaa erityislakina silloin, kun ulkomainen päätös kuuluu sen alaan.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettujen säännösten voidaan arvioida selkiyttävän ja yhdenmukaistavan me- nettelyä maistraateissa, lastenvalvojien luona ja tuomioistuimissa tilanteissa, joissa isyyttä koskevalla asialla on kansainvälisiä liittymiä. Uusien säännösten voi- daan niin ikään arvioida helpottavan myös niiden kansainvälisten lapsen huoltoa ja elatusta sekä kansainvälisten perintöä koskevien asioiden käsittelyä, joissa asiaa koskevan arvioinnin esikysymyksenä joudutaan ottamaan kantaa isä-lapsi – suh- teen voimassaoloon.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus sisältää selkeät säännökset siitä, miten Suomessa suhtaudutaan ulkomail- la annettuihin isyyttä koskeviin ratkaisuihin ja siitä, koska Suomessa voidaan rat- kaista isyyttä koskeva asia. Ehdotettujen säännösten perusteella on sen vuoksi mahdollista ennakoida, miten kansainvälisten perheiden jäsenten keskinäiset oi- keudelliset suhteet Suomessa määräytyvät. Perheenjäsenten on ehdotuksen toteu- tuessa myös entistä helpompi arvioida, milloin heillä on mahdollisuus hankkia Suomesta isyyttä koskeviin kysymyksiin lainvoimainen ratkaisu. Koska isyyttä koskevan asian ratkaisu vaikuttaa puolestaan muihin tärkeisiin henkilön oikeudel- lista asemaa koskeviin kysymyksiin, kuten oikeuteen saada perintö, oikeuteen saa- da elatusta vanhemmalta tai esimerkiksi mahdollisuuteen saada Suomen kansalai-

suus, ehdotus parantaisi välillisesti kansainvälisten perheiden jäsenten oikeudellista asemaa laajemminkin kuin vain isyyttä koskevan kysymyksen osalta.

4 Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu oikeusministeriön 18 päivänä lokakuuta 2006 asettamassa työryhmässä. Työryhmä otti työssään huomioon ehdotukset, jotka Suomen kansainvälisen perheoikeuden uudistamista varten vuonna 1993 asetettu työryhmä teki ja jotka on julkaistu työryhmän ehdotuksessa (lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994).

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot...

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Isyyslaki

6 §. *Isyyden selvittämisen toimeenpanija.* Pykälässä säädetään siitä, kenen tulee huolehtia isyyden selvittämisestä. Pykälän 1 momentti koskee tilanteita, joissa äidillä tai lapsella on kotikunta Suomessa tai lapsi oleskelee täällä. Velvollinen huolehtimaan isyyden selvittämisestä olisi ensisijaisesti äidin kotikunnan lastenvalvoja. Kotikunnasta säädetään kotikuntalaissa (201/1994).

Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtisi lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, jossa lapsi oleskelee. Nämä 1 momentin säännökset vastaavat läheisesti voimassa olevaa oikeutta.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa isyyden selvittäminen ei kuulu millekään 1 momentissa tarkoitettulle lastenvalvojalle. Tällaisia ovat tilanteet, joissa äidillä tai lapsella ei kummallakaan ole kotikuntaa Suomessa eikä lapsi oleskele täällä. Koska Suomen viranomainen voi tästä huolimatta olla ehdotetun 48 §:n mukaan toimivaltainen käsittelemään isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevan asian, tarvitaan säännös, joka osoittaa alueellisesti toimivaltaisen lastenvalvojan. Sen vuoksi ehdotetaan, että isyyden tunnustamisesta huolehtisi näissä tapauksissa miehen kotikunnan lastenvalvoja. Tapauksissa, joissa mies ja lapsi asuvat eri valtioissa, isyyden selvittämisen onnistuminen riippuu luonnollisesti siitä, voidaanko isyydestä saada riittävä näyttö.

Pykälän 3 momentissa säädetään tilanteista, joissa alueellinen toimivalta ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu millekään lastenvalvojalle, mutta Suomi on ehdotetun 48 §:n mukaan silti toimivaltainen. Tällainen käytännössä harvinainen tilanne voi syntyä erityisesti silloin, kun Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu ehdotetun 48 §:n 1 momentin 5 kohtaan tai 2 momenttiin. Isyyden selvittämisestä huolehtisi tällöin Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §. *Tunnustamisen voimaansaattaminen.* Lain 6 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi pykälässä nyt oleva viittaus 6 §:n 2 momenttiin ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan 6 §:ää kokonaisuudessaan.

24 §. *Lapsen puhevallan käyttäminen.* Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi kansainvälis-yksityisoikeudellisista uudistuksesta johtuvia sekä säännöksen ajanmuokkaukseksi tarpeellisia muutoksia. Lähtökohtana on edelleen, että isyyden vahvistamisoikeudenkäynnissä lapsen puhevaltaa käyttää isyyden selvittämisestä huolehtinut lastenvalvoja. Lastenvalvojen tehtäviä kansainvälisissä tapauksissa on kuitenkin pidetty tarkoituksenmukaisena rajata. Lastenvalvojan oikeus käyttää isyyden vahvistamisoikeudenkäynnissä lapsen puhevaltaa koskisi ehdotuksen mu-

kaan vain niitä tilanteita, joissa lastenvalvojan kansainvälinen toimivalta perustuu ehdotuksen 48 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaan. Tämä merkitsee sitä, että isyyden vahvistamisasian vieminen tuomioistuimeen kuuluisi lastenvalvojan tehtäviin vain niissä tapauksissa, joissa lapsella on Suomessa asuinpaikka. Asuinpaikkaan Suomessa rinnastettaisiin lapsen oleskelu Suomessa tai turvapaikan hakeminen täällä, jos lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Isyyslaissa on alun perin ollut tarpeen säätää erityisesti lapsen äidin oikeudesta käyttää alaikäisyydestään huolimatta lapsen puhevaltaa isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä. Tämä kysymys on nykyisin kuitenkin säännelty lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa laissa (361/1983). Sen mukaan syntyneen lapsen äiti on aina iästään huolimatta lapsensa huoltaja ja oikeutettu huoltajana käyttämään lapsensa puhevaltaa tämän henkilöä koskevassa asiassa ellei huoltoa ole myöhemmin siirretty äidiltä jollekin toiselle henkilölle tuomioistuimen päätöksellä. Säännösehdotuksessa pykälän teksti on muutettu vastaamaan voimassa olevaa huoltajan asemaa koskevaa oikeustilaa.

28 §. Oikeuspaikka. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että isyyden vahvistamista koskeva kanne voitaisiin tutkia myös vastaajana olevan miehen kotipaikan tuomioistuimessa. Jos mies on kuollut, kanne voitaisiin tutkia miehen viimeisen kotipaikan tuomioistuimessa. Muutos on tarpeen, jotta säännös osoittaisi alueellisesti toimivaltaisen tuomioistuimen myös niissä tapauksissa, joissa Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta ehdotetun 48 §:n mukaisesti perustuu miehen asuinpaikkaan tai oleskeluun Suomessa.

7 luku. Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

47 §. Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla. Pykälässä on säännökset isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla. Ne antavat vastauksen kysymykseen, mitä lakia on sovellettava harkittaessa, onko lapsella isä ja kuka isä on tapauksissa, joissa isyyttä ei ole ratkaistu tuomioistuimen päätöksellä tai muulla sellaisella toimenpiteellä, jota ehdotuksen 51 §:n mukaan pidetään päätöksenä. Säännöksellä on merkitystä erityisesti sen vuoksi, että eri valtioiden lakien välillä on eroja siinä, millä edellytyksillä äidin aviomies katsotaan suoraan lain nojalla lapsen isäksi. Eri maiden lait antavat toisistaan poikkeavia vastauksia esimerkiksi siihen, katsotaanko avioeron jälkeen syntynyt lapsi suoraan lain nojalla äidin entisen aviomiehen lapseksi ja milloin lapsen on viimeistään pitänyt syntyä, jotta aviomiestä pidettäisiin lapsen isänä.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, milloin isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan. Momentin 1 kohdan mukaan Suomen lakia sovelletaan silloin, jos äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa. Momentin 2 kohdan mukaan Suomen lakia sovellettaisiin myös, jos lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana. Suomen lain säännökset isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla ovat isyyslain 2 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa on säännökset siitä, minkä valtion lain mukaan isyys määräytyy välittömästi lain nojalla siinä tapauksessa, että Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta. Asiaan sovellettaisiin tällöin lakia, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa lapsen äidillä on lapsen syntymän aikaan asuinpaikka. Jos äidillä ei tuohon aikaan ollut asuinpaikkaa missään valtiossa, olisi sovellettava lakia, jota sovelletaan siinä valtiossa, jossa äiti tuolloin oleskeli tai oli turvapaikanhakijana. Sovellettava laki voi olla joko asianomaisen vieraan valtion oma laki tai jonkin toisen valtion laki. Toisin sanoen säännöksessä hyväksytään niin sanottu edelleen- tai takaisinviittaus (*renvoi*). Näin turvataan se, että isyyden määräytymiseen sovelletaan saman valtion lakia kuin siinä valtiossa, johon lapsella oli syntyessään läheisin yhteys. Muun kuin viimeksi mainitun valtion aineellisen lain soveltaminen voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun äidin asuinpaikkavaltiossa sovelletaan isyyden määräytymiseen niin sanottua kansalaisuusperiaatetta eli lapsen tai äidin kansalaisuusvaltion lakia.

Harkittaessa, missä valtiossa äidillä lapsen syntymän aikaan oli asuinpaikka, on sovellettava kansainvälisen yksityisoikeuden vakiintuneita periaatteita. Niiden mukaan henkilön asuinpaikka on valtiossa, jossa hän asuu ja jossa on hänen keskeinen elämänympäristönsä. Pelkkä oleskelu tietyssä valtiossa ei yksinään riitä osoittamaan, että henkilöllä on siellä asuinpaikka. Toisaalta ei voida edellyttää, että henkilön olisi pysyväisluonteisesti asuttava tietyssä valtiossa, jotta hänen asuinpaikkansa voitaisiin katsoa olevan siellä. Väliaikaiseksikin tarkoitettu asuminen on asuinpaikan saamiseen riittävä, jos olosuhteet ovat sellaiset, että asianomaisen henkilön elämän keskipisteen voidaan katsoa siirtyneen tuohon valtioon.

Pykälän 3 momentissa on säännös, jonka nojalla 1 tai 2 momentin mukaisesti määräytynyt laki voidaan sivuuttaa. Näin olisi meneteltävä silloin, kun lapsella on katsottava olevan läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun valtioon. Tilanteet, joissa 3 momentti tulee sovellettavaksi, ovat käytännössä harvinaisia. Sen soveltamista joudutaan kuitenkin harkitsemaan esimerkiksi silloin, kun äiti on avioeron jälkeen raskaana ollessaan asettunut asumaan Suomeen, mutta menehtynyt synnytyksen yhteydessä. Lapsen siteet Suomeen saattavat tällaisessa tilanteessa olla vähäisemmät kuin siteet äidin entiseen asuinpaikkavaltioon, jossa lapsen sukulaiset ja äidin entinen aviomies asuvat. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua, että kysymys isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla ratkaistaan äidin entisessä asuinpaikkavaltiossa sovellettavan lain nojalla.

Pykälän 4 momentissa säädetään toisesta poikkeuksesta 1 tai 2 momentissa oleviin pääsääntöihin. Se koskee tilannetta, jossa lapselle on syntymänsä jälkeen muodostunut läheisempi yhteys muuhun valtioon kuin siihen, jota 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, ja isyysuhde on vakiintunut tuossa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan isyyden määräytymiseen olisi tällöin sovellettava tuossa valtiossa sovellettavaa lakia. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että isyysuhde on vakiintunut.

Esimerkkinä tapauksesta, jossa säännös tulee sovellettavaksi, voidaan mainita tilanne, jossa lapsen äidillä on lapsen syntyessä asuinpaikka valtiossa, jossa sovel-

lettavan lain mukaan syntyneen lapsen isyyttä ei voida todeta suoraan lain nojalla. Melko pian lapsen syntymän jälkeen lapsi ja äiti muuttavat valtioon, jossa niin sanotun isyysolettaman ala on toisenlainen ja isyys todetaan äidin avioliiton perusteella. Ehdotetun 4 momentin mukaan isyyden määräytymiseen olisi Suomessa sovellettava viimeksi mainitussa valtiossa sovellettua lakia, jos isyysuhde on vakiintunut tuossa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi. Isyysuhteen voidaan katsoa vakiintuneen, jos tilanne on kestänyt vähäistä pitemmän ajan ja osapuolet ovat elämässään lähteneet siitä, että mies on lapsen oikeudellinen isä. Viimeksi mainittu seikka voi ilmetä esimerkiksi siitä, että mies maksaa lapselle elatusapua tai että on tehty sopimus tai hankittu päätös yhteishuollosta tai tapaamisoikeudesta. Säännöksellä on pyritty siihen, että Suomessa voitaisiin hyväksyä myös sellainen välittömästi lakiin perustuva isyysuhde, joka on muotoutunut muun kuin sen valtion lainsäädännön pohjalta, johon lapsella oli syntymähetkellään läheisin liittymä äidin asuinpaikan perusteella. Näin turvataan vakiintuneen isyysuhteen pysyvyyttä. Säännöstä jouduttaneen käytännössä soveltamaan sangen harvoin.

48 §. *Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.* Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä Suomen viranomaisilla on kansainvälinen toimivalta isyyttä koskevassa asiassa. Isyyttä koskevilla asioilla tarkoitetaan kaikkia asioita, joista säädetään isyyslaissa. Näitä ovat kysymykset, jotka koskevat isyyden vahvistamista tai vahvistamisen edellytyksenä olevia toimenpiteitä sekä isyyden kumoamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia ensinnäkin silloin, kun lapsella on Suomessa asuinpaikka. Asuinpaikalla tarkoitetaan kansainvälis-yksityisoikeudellista asuinpaikkaa. Sen sisältöä on selostettu 47 §:n perusteluissa. Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, Suomen viranomaiset olisivat momentin 2 kohdan mukaan toimivaltaisia, jos lapsi on Suomessa turvapaikanhakijana tai muuten oleskelee täällä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia myös sillä perusteella, että vastaajalla on täällä asuinpaikka. Esimerkiksi kanne isyyden vahvistamiseksi voidaan siten panna Suomessa vireille, jos miehen asuinpaikka on täällä. Isyyttä koskevassa asiassa saattaa olla useita vastaajia. Toimivallan syntymiseksi riittää tällöin, että yhden vastaajan asuinpaikka on Suomessa.

Eräissä tapauksissa on pidettävä perusteltuna, että Suomen viranomaisilla on toimivalta, vaikka vastaajalla on asuinpaikkaa heikompi liittymä Suomeen. Jos vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän on Suomessa turvapaikanhakijana tai muutoin oleskelee Suomessa, on tarkoituksenmukaista, että Suomen viranomaiset voivat ratkaista isyyttä koskevan asian. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, joka tekee tämän mahdolliseksi. Jos vastaajia on useita, toimivallan syntymiseksi riittää tässäkin tapauksessa, että yhdellä vastaajista on vaadittava liittymä Suomeen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa on säännökset Suomen viranomaisten toimivallasta sillä perusteella, että lapsi tai mies on Suomen kansalainen. Asian yhden osapuolen kansalaisuutta ei yleensä voida pitää riittävänä perusteena sille, että Suo-

men viranomaisten tulisi voida asia käsitellä. On kuitenkin tilanteita, joissa pääsäännöstä on tarpeen poiketa, jotta turvataan mahdollisuus isyyttä koskevan päätöksen saamiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia, jos lapsi tai mies on Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi siten, että asianomainen vieras valtio on sekasortoisessa tilassa tai että sen lainsäädäntö ei tunne mahdollisuutta isyyden vahvistamiseen.

Harkittaessa erityisen syyn olemassaoloa huomiota tulisi kiinnittää muun muassa siihen, millaiset tosiasialliset vaikutukset Suomessa annettavalla tuomiolla on ja millaisia vaikeuksia asian vireillepano lapsen tai miehen asuinpaikkavaltiossa aiheuttaisi osapuolille. Vaadittavaa erityistä syytä asian käsittelyyn täällä ei voida katsoa olevan, jos Suomessa annettava tuomio jäisi tosiasiasa merkityksettömäksi sen vuoksi, ettei tuomiota tunnusteta niissä valtioissa, joissa tuomion kannalta tärkeät oikeussuhteet ovat. Asiaa olisi arvioitava samalla tavoin silloin, kun asia voidaan ilman huomattavia vaikeuksia saattaa ratkaistavaksi siinä valtiossa, jossa lapsen tai miehen asuinpaikka on.

Pykälän 2 momenttiin on otettu 1 momenttia täydentävä säännös, joka koskee Suomen viranomaisten toimivaltaa erityisesti isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa. Sen 1 kohdan mukaan isyyden selvittäminen voitaisiin toimittaa ja isyyden tunnustamista koskeva asia ratkaista myös silloin, kun miehellä, joka haluaa tunnustaa isyytensä, on Suomessa asuinpaikka. Tähän tilanteeseen rinnastettaisiin momentin 2 kohdan mukaan tilanteet, joissa miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän on Suomessa turvapaikan hakijana tai oleskelee täällä. Säännöksellä turvataan käytännössä se, ettei miehen ole välttämättömästi isyytensä tunnustamiseksi lähteä hoitamaan asiaa siihen vieraaseen valtioon, jossa lapsella on asuinpaikka. Isyyden vahvistamisella Suomessa on näissä tapauksissa yleensä huomattava käytännön merkitys. Jos isä ja ehkä isän sukulaisetkin asuvat Suomessa, tunnustamisella voidaan tehokkaasti turvata se, että lapsi saa perintöoikeuden heidän jälkeensä.

Voidaanko tunnustaminen 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tosiasiallisesti vahvistaa, riippuu siitä, saadaanko asiasta riittävä selvitys lapsen ja äidin asuessa vieraassa valtiossa. Vahvistaminen edellyttää isyyslain mukaan, että lapsen äiti on osaltaan osallistunut isyyden selvittämiseen. Lisäksi voidaan tarvita äidin aviomiehen tai 15 vuotta täyttäneen lapsen hyväksyminen tunnustamiselle. Käytännössä useimmat Suomen edustustot ovat voineet tarjota apua kuulemisessa ja asiakirjojen välittämisessä isyyden vahvistamista varten ulkoasianhallintolain (204/2004) 13 §:n nojalla. Suomeen matkustaminen isyyden tunnustamisasiaa varten ei tällöin ole tarpeen.

49 §. *Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus.* Pykälässä on säännös vieraassa valtiossa vireillä olevan asian niin sanotusta vireilläolovaikutuksesta Suomessa. Tällä tarkoitetaan kysymystä siitä, vaikuttaako isyyttä koskevan asian ratkaisemiseen täällä se, että sama asia on jo aikaisemmin tullut vireille toisessa valtiossa.

Säännöksen mukaan vireilläolovaikutus syntyisi, jos on ilmeistä, että vieraassa valtiossa annettava päätös tunnustetaan Suomessa. Jos tätä voidaan pitää ilmeisenä, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä. Jos päätös tunnustetaan, asian käsittely täällä raukeaa. Säännös vastaa kansainvälisessä prosessioikeudessamme sovellettavia yleisiä periaatteita. Jos sitä vastoin ei voida pitää ilmeisenä, että vieraassa valtiossa annettava päätös tulee täällä tunnustettavaksi, asian käsittely Suomessa voi jatkua vieraassa valtiossa vireillä olevasta menettelystä riippumatta. Tällainen tilanne voi syntyä erityisesti sen vuoksi, että vieraan valtion viranomaisen toimivalta perustuu sellaiseen seikkaan, jota ehdotuksen 51 §:n mukaan ei pidetä Suomessa hyväksyttävänä toimivallan perusteena, tai että menettelyssä on sellainen virhe tai puute, joka saman §:n mukaan muodostaa perusteen jättää ulkomainen päätös tunnustamatta.

50 §. *Sovellettava laki.* Pykälässä on säännös siitä, minkä valtion lakia isyyttä koskevassa asiassa on sovellettava. Sen mukaan sovellettavaksi tulisi aina Suomen laki. Vieraan valtion lain soveltamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, koska isyyttä koskevassa asiassa on pääosin kysymys vain biologisen tosiseikan selvittämisestä, toisin sanoen siitä, vallitseeko isyysuhde vai ei.

Isyysasioihin voi tosin liittyä kanteen nostamisen edellytyksiä, jotka saattavat olla erilaisia siitä riippuen, minkä valtion lakia sovelletaan. Tällaisia ovat esimerkiksi määräykset siitä, milloin isyyttä koskeva kanne voidaan aikaisintaan tai tulee viimeistään nostaa, tai onko olemassa jokin muu kanteen estävä seikka. Vieraan valtion lain soveltamiseen näihin edellytyksiin ei kuitenkaan ole riittävän painavaa syytä, kun otetaan huomioon, että sen sisällön selvittäminen voi olla työlästä ja että eri valtion lakien soveltaminen samassa asiassa voi käytännössä olla hyvin vaikeaa.

Vieraan valtion lain soveltamiseen voisi olla enemmän perusteita isyyden kumoamista koskevissa asioissa. Isyyden kumoamiskanteen nostamista koskevat määräajat vaihtelevat eri maiden lainsäädännössä huomattavasti ja joissakin maissa isyyden kumoaminen on myös isän ja äidin kanteesta mahdollista määräajoista riippumatta. Jos asian kaikilla osapuolilla on läheiset yhteydet valtioon, jossa isyyden kumoamiselle ei ole säädetty Suomen lain kaltaisia määräaikoja, saattaisi olla perusteita soveltaa tämän valtion lakia ja kumota isyys, vaikka se ei Suomen lain mukaan olisi mahdollista. Esityksessä ei kuitenkaan ole päädytty ehdottamaan tätä, sillä Suomen laki sisältää näitä tapauksia ajatellen riittävän määrän joustoa. Isyyslain 35 §:n 3 momentissa on säädetty mahdollisuudesta poiketa aviomiehelle tai äidille asetetusta kahden vuoden määräajasta isyyden kumoamiskanteen nostamiselle. Edellytyksenä on, että aviomiehellä tai äidillä on ollut laillinen este tai että asianomainen näyttää jonkin muun erittäin painavan syyn, minkä vuoksi kannetta ei ole nostettu aikaisemmin. Lain 42 §:n mukaan säännöstä sovelletaan myös tunnustetun isyyden kumoamiseen. Vieraan valtion lain mukaiset kanneajat on siten mahdollista ottaa huomioon arvioitaessa, onko tapauksessa kysymys edellä mainitusta erittäin painavasta syystä.

51 §. *Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen.* Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä vieraassa valtiossa annettu isyyttä koskeva päätös tunnustetaan Suomessa. Tunnustamisen perusedellytyksenä on, että päätös on voimassa alkuperävaltiossaan. Jos päätös ei ole voimassa alkuperävaltiossaan esimerkiksi sen vuoksi, että se on kumottu tai korvattu alkuperävaltiossa annetulla tai siellä tunnustetulla päätöksellä, päätöstä ei tunnusteta Suomessakaan.

Päätös, joka on voimassa alkuperävaltiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta. Jos jonkin, esimerkiksi perintöä, elatusta tai sosiaalietuutta koskevan asian ratkaisu riippuu isyysuhteen olemassaolosta, ratkaisija voi siten ottaa ulkomaisen isyyttä koskevan päätöksen ratkaisunsa perusteeksi, vaikka suomalaisessa tuomioistuimessa ei ole erikseen vahvistettu, että päätös tunnustetaan täällä.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, mitkä seikat estävät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen Suomessa. Momentin 1 kohdassa on niin sanottua epäsuoraa toimivaltaa koskeva säännös. Sen mukaan isyyttä ei tunnusteta, jos päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, jonka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen. Ehdotettu säännös, joka jättää soveltajalleen harkinnan varaa, perustuu ajatukseen, ettei vastaajan voida edellyttää vastaavan sellaisen valtion tuomioistuimessa, johon isyysasiassa ei ole mitään järkevää yhteyttä.

Momentin 2 kohdassa säädetään päätöksen tunnustamatta jättämisestä oikeudenkäyntimenettelyssä tapahtuneen virheen vuoksi. Jos päätös on annettu pois jäänyt henkilön vastaan, päätös tunnustetaan Suomessa ainoastaan, jos haastehakemus tai vastaava asiakirja on annettu pois jääneelle tiedoksi niin hyvissä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa.

Momentin 3 kohdan mukaan päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä. Kieltäytymisperuste on siten olemassa silloin, jos ulkomainen päätös on annettu sitä aikaisemmasta suomalaisesta päätöksestä tietämättä tai siitä piittaamatta. Säännös ei sitä vastoin koske tilannetta, jossa suomalaista päätöstä on vieraassa valtiossa muutettu esimerkiksi kumoamalla Suomessa aikaisemmin vahvistettu isyys. Tällainen päätös, joka on tehty suomalaisesta päätöstä tietoisesti muuttaen, ei tässä tarkoitettulla tavalla ole ristiriidassa suomalaisen päätöksen kanssa.

Momentin 4 kohdassa on säännös päätöksen tunnustamatta jättämisestä sillä perusteella, että se on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa. Milloin päätöksen on katsottava olevan keskenään ristiriidassa, on ymmärrettävä samalla tavoin kuin edellä 3 kohdassa selostetussa tilanteessa.

Momentin 5 kohdan mukaan päätöstä ei tunnusteta myöskään, jos se on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita. Tällä perusteella voidaan jättää tunnusta-

matta päätös, joka räikeästi poikkeaa niistä arvolähtökohdista, joille Suomen isyyslainsäädäntö perustuu. Kysymys onko päätös tällä perusteella jätettävä tunnustamatta, tulee ratkaista yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella kiinnittäen huomiota siihen, mihin päätöksen tunnustamatta jättäminen johtaisi. Vakiintuneen käsityksen mukaan tällaisia niin sanottuja *ordre public* -lausekkeita on tulkittava suppeasti. Tämän kieltäytymisperusteen voitaneen kuitenkin yleensä katsoa tulevan sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun isän ja lapsen liian vähäinen ikäero osoittaa isyyden mahdottomaksi.

Pykälän 3 momentissa on säännös siitä, mitä päätöksellä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Sen mukaan päätöksen käsite on ymmärrettävä laajasti. Päätöksellä ei tarkoiteta ainoastaan tuomioistuimen tai muun viranomaisen isyyttä koskevaa ratkaisua, vaan myös muuta viranomaistoimenpidettä, kuten tunnustamiseen tai vanhempien ilmoitukseen perustuvaa isyysuhteen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos toimenpiteellä on se vaikutus, että lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään isyysuhteenä tuossa valtiossa. Päätöksen käsite on ymmärrettävä vastaavalla tavoin laajasti myös silloin, kun isyysuhteen katsotaan toimenpiteen seurauksena lakaneen tuossa valtiossa. Päätöksen käsitteen laaja tulkinta on tarpeen, koska vieraissa valtioissa voi olla huomattavasti Suomen laista poikkeavia menettelyjä, joita soveltaen isyys voidaan viranomaisen myötävaikutuksella vahvistaa tai kumota.

Jos vieraassa valtiossa ei ole suoritettu toimenpidettä, jota edellä selostetun säännöksen mukaan voitaisiin pitää päätöksenä, kysymys isyysuhteen olemassaolosta on ratkaistava 47 §:n mukaan.

52 §. *Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta saada niin sanottu vahvistustuomio siitä, onko vieraassa valtiossa isyydestä annettu tuomio täällä tunnustettava. Kuten edellä 51 §:n perusteluissa todetaan, vahvistustuomion hankkiminen ei ole välttämätön edellytys sille, että ulkomainen päätös voidaan täällä tunnustaa. Päinvastoin ulkomainen päätös tunnustetaan 51 §:n mukaan ilman eri vahvistusta, ja tuomioistuin tai muu viranomainen, jonka ratkaistavana on isyysuhteen olemassaolosta riippuva asia, voi tämän asian esikysymyksenä ratkaista sen tunnustetaanko päätös Suomessa, vai onko olemassa 51 §:n mukainen peruste kieltäytyä tunnustamisesta.

Tällainen toisen asian esikysymyksenä tehty ratkaisu ei kuitenkaan saa oikeusvoimaa tuon asian ulkopuolella. Sen vuoksi on katsottu olevan tarpeen, että se henkilö jonka oikeuteen tai etuun päätös vaikuttaa, voi vaatia sen vahvistamista, että päätös tunnustetaan Suomessa tai että sitä ei tunnusteta. Asian käsittelisi hakemuksesta Helsingin hovioikeus. Näiden asioiden keskittäminen Helsingin hovioikeuteen on perusteltua niiden todennäköisesti vähäisen määrän vuoksi. Helsingin hovioikeudella on jo nykyisin samantapaisia tehtäviä, jotka koskevat esimerkiksi vieraassa valtiossa tehdyn avioeroa, lapsen huoltoa tai lapseksiottamista koskevan päätöksen tunnustamista. Hakemuksesta annettu ratkaisu on kaikkia sitova päätös siitä, tunnustetaanko ulkomainen päätös täällä vai ei. Hakemalla tällaista ratkaisua voidaan siten saada varmuus siitä, miten ulkomaiseen päätökseen täällä suhtaudutaan. Kysymys siitä, kenellä olisi oikeus saattaa vahvistuskannetta koskeva asia

vireille, ratkaistaisiin vahvistuskanteisiin sovellettavien yleisten periaatteiden mukaan. Näiden periaatteiden mukaan se, jonka oikeutta tai etua asia koskee, voi epätietoisissa tapauksissa vaatia sen vahvistamista, että päätös tunnustetaan tai että sitä ei tunnusteta tietyssä valtiossa.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että hovioikeus voi varata isälle, äidille tai muulle henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi ennen vahvistamispäätöksen tekemistä. Momentin mukaan hovioikeuden harkintaan jää, onko kuulemista pidettävä tarpeellisena asian selvittämiseksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöiden olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

Esitykseen ei ole otettu säännöksiä muutoksenhausta korkeimpaan oikeuteen. Päätökseen saisi näin ollen hakea muutosta hakematta valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

53 §. Säännösten toissijaisuus. Pykälään ehdotetaan selvyyden vuoksi otettavaksi säännös tämän luvun säännösten toissijaisuudesta pohjoismaisten isyyssratkaisujen tunnustamista koskevaan lakiin nähden, joka on asiaa koskeva erityislaki. Asia olisi tulkittava näin ilman nimenomaista säännöstäkin.

54 §. Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus. Pykälässä on tavanomainen ordre public -lauseke. Sen mukaan vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Voimaantulosäännös. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi, vaikka lapsi on syntynyt ennen lain voimaantuloa. On perusteltua, että uudet säännökset tulevat koskemaan myös sellaisia isyysuhteita, jotka on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa. Jos laki rajattaisiin koskemaan ainoastaan lain voimaantulon jälkeen syntyneitä lapsia, tämä hidastaisi huomattavasti esityksen keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Lain yhtäkkinen muuttuminen voisi kuitenkin johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin erityisesti niissä tapauksissa, joissa isyyttä koskevaa asiaa on jo ryhdytty valmistelemaan aiemmin vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti. Asiakirjojen kääntämisen tai pitkien välimatkojen vuoksi isyyttä koskevien asioiden hoitaminen eri valtioista käsin voi viedä aikaa ja siitä voi koitua huomattavia kustannuksia. Näistä syistä ehdotetaan, että niiden lasten osalta, jotka ovat syntyneet ennen lainmuutoksen voimaantuloa, voitaisiin viranomaisten kansainväliseen toimivaltaan soveltaa rinnakkain sekä uusia että vanhoja säännöksiä. Siten esimerkiksi Suomen edustustoissa voitaisiin ottaa vastaan ennen voimaantuloa syntyneiden lasten isyyksien tunnustamisia, kuten tähänkin asti, vaikka nämä viranomaiset eivät olisikaan tapauksessa toimivaltaisia uusien säännösten perusteella.

Edellä selostettu poikkeus koskee vain viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa. Siten esimerkiksi muutetut säännökset isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla tulisivat sovellettaviksi, vaikka lapsi on syntynyt ennen lain voimaantuloa.

1.2 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista

1 §. Pykälässä on lueteltu ne eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain säännökset, jotka ehdotetaan kumottaviksi.

Lain 18 ja 22 § ehdotetaan kumottaviksi sen vuoksi, että isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla koskevat säännökset tulevat ehdotuksen mukaan otettaviksi isyyslain uuteen 7 lukuun.

2 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**isyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun isyyslain (700/1975) 6 §, 20 §:n 1 momentti, 24 § ja 28 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 20 §:n 1 momentti laissa 959/2006 ja 28 §:n 1 momentti laissa 1238/2006, sekä
lisätään lakiin uusi 7 luku seuraavasti:

6 §

Isyyden selvittämisen toimeenpanija

Isyyden selvittämisestä huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtii lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, missä lapsi oleskelee.

Jos mies haluaa tunnustaa isyytensä eikä isyyden selvittäminen kuulu minkään muun kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii miehen kotikunnan lastenvalvoja.

Jos isyyden selvittäminen ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu minkään kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §

Tunnustamisen voimaansaattaminen

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittäminen 6 §:n mukaan kuuluu, viipymättä lähettää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa on oikeutettu käyttämään se lastenvalvoja, joka tämän lain nojalla on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Lastenvalvojalla ei kuitenkaan ole puhevaltaa, jos Suomen viranomaisen kansainvälinen toimivalta perustuu muuhun kuin tämän lain 48 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa ovat lastenvalvojan ohella oikeutettuja käyttämään lapsen huoltaja ja 15 vuotta täyttänyt lapsi itse siten kuin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään.

Tuomioistuimen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi jokaiselle, jolla edellä olevan mukaan on oikeus käyttää asiassa lapsen puhevaltaa.

28 §

Oikeuspaikka

Isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ajetaan tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiriin kuuluu se kunta, jonka lastenvalvoja on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Kannetta voidaan ajaa myös sen paikkakunnan tuo-

mioistuimessa, missä äidillä, lapsella tai lapsen laillisella edustajalla on kotipaikka tai missä sukupuoliyhdyntä on tapahtunut taikka missä vastaajana olevalla miehellä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli kotipaikka.

7 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

47 §

Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla

Isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa; tai

2) lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Jos Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta, isyys määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka; tai

2) lapsen äiti lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos äidillä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Jos lapsella on syntymän aikaan kuitenkin kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin siihen, jonka laki 1 tai 2 momentin mukaan tulisi sovellettavaksi, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan ensiksi mainitussa valtiossa sovellettavaa lakia.

Jos edellä 3 momentissa tarkoitettu läheisempi yhteys on syntynyt siinä mainittua ajankohtaa myöhemmin, sovelletaan tuossa valtiossa sovellettavaa lakia, jos isyysuhde on vakiintunut siinä valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi.

48 §

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa, jos:

1) lapsella on Suomessa asuinpaikka;

2) lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana;

3) vastaajalla tai ainakin yhdellä heistä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka;

4) vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana; tai

5) lapsi tai mies on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy.

Isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa Suomen viranomaiset ovat sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, toimivaltaisia, jos mies haluaa tunnustaa isyytensä ja:

1) miehellä on Suomessa asuinpaikka; tai

2) miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

49 §

Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä isyyttä koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

50 §

Sovellettava laki

Isyyttä koskevassa asiassa sovelletaan Suomen lakia.

51 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Isyydestä vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa siinä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen läheiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) jos päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle henkilölle niin hyvissä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) jos päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä;

4) jos päätös on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa;

5) jos päätös on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

Päätöksenä, jota edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, pidetään tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätöstä sekä muun oikeustoimen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään tällaisen toimenpiteen seurauksena isyysuhteena tai isyysuhteen katsotaan tällaisen

toimenpiteen vuoksi lakanneen siinä valtiossa, jossa rekisteröinti tai muu toimenpide on suoritettu.

52 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa, tunnustetaanko vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös Suomessa.

Vieraassa valtiossa annettua isyyden vahvistamista koskevaa asiaa käsiteltäessä hovioikeus voi varata lapselle, isälle, äidille tai muulle henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi ja henkilön olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

53 §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on sovellettava ainoastaan, jollei pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta annetusta laista (352/1980) muuta johdu.

54 §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia on sovellettava, vaikka lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki ei kuitenkaan rajoita Suomen viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki

eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

<p style="text-align: center;">1 §</p> <p>Tällä lailla kumotaan eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5 päivänä joulukuuta 1929 annetun lain (379/1929) II osan 18 ja 22 §.</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .</p>
---	--

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta 20 _____

1.

Lag**om ändring av lagen om faderskap**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 5 september 1975 om faderskap (700/1975) 6 §, 20 § 1 mom., 24 §
och 28 § 1 mom., av dem 20 § 1 mom. sådant det lyder i lag 959/2006 och 28 § 1 mom. sådant
det lyder i lag 1238/2006, samt
fogas till lagen ett nytt 7 kap. som följer:

6 §

Utredare av faderskap

En faderskapsutredning sköts av en barnatillsyningsman i moderns hemkommun. Om modern är död eller om hon inte har hemvist i Finland, utförs utredningen av en barnatillsyningsman i barnets hemkommun eller, om barnet inte har hemvist i Finland, av en barnatillsyningsman i den kommun där barnet vistas.

Om en man vill erkänna faderskapet till ett barn och utredningsskyldigheten inte skall skötas av en barnatillsyningsman i någon annan kommun, utförs faderskapsutredningen av barnatillsyningsmannen i mannens hemkommun.

Om faderskapsutredningen inte skall tas om hand av någon barnatillsyningsman i någon kommun enligt 1 och 2 mom., sköts utredningen av en barnatillsyningsman i Helsingfors stad.

20 §

Ikraftträdande av ett erkännande

När en man har erkänt sitt faderskap skall den barnatillsyningsman som enligt 6 § skall

ha hand om faderskaputredningen ofördröjligen sända handlingarna om erkännandet och protokollet över faderskapsutredningen till den magistrat som enligt 2 mom. är behörig att avgöra ärendet.

24 §

Förande av barnets talan

I en rättegång om fastställande av faderskap har den barnatillsyningsman som med stöd av denna lag har haft hand om faderskapsutredningen rätt att föra ett minderårigt barns talan. Barnatillsyningsmannen har dock inte talerätt om de finska myndigheternas internationella behörighet grundar sig på något annat än vad som avses i 48 § 1 mom. 1 eller 2 punkten i denna lag.

I en rättegång om fastställande av faderskap får vid sidan av barnatillsyningsmannen även barnets vårdnadshavare och barnet självt, om det har fyllt 15 år, föra ett minderårigt barns talan på det sätt som föreskrivs i 12 kap. i rättegångsbalken.

Domstolen skall bereda var och en som enligt ovanstående bestämmelser har rätt att föra barnets talan tillfälle att bli hörd i saken.

28 §

Laga domstol

Talan om fastställande av faderskap förs vid den domstol till vars domkrets den kommun hör vars barnatillsyningsman har skött faderskapsutredningen. Talan kan även föras vid domstolen på den ort där modern, barnet eller barnets lagliga företrädare har sitt hemvist eller där samlaget ägt rum eller där mannen som är svarande har eller, om han är död, senast hade sitt hemvist.

7 kap.

Bestämmelser inom området för internationell privaträtt

47 §

Faderskap omedelbart på grund av lag

I fråga om fastställande av faderskap omedelbart på grund av lag tillämpas finsk lag om

1) barnets mor är bosatt i Finland vid barnets födelse, eller

2) barnets mor inte är bosatt i någon stat vid barnets födelse och hon vistas i Finland vid barnets födelse eller är asylsökande i Finland.

Om finsk lag inte tillämpas enligt 1 mom., fastställs ett faderskap omedelbart på grund av lag enligt tillämplig lag i den stat där

1) barnets mor är bosatt vid barnets födelse, eller

2) barnets mor vistas eller är asylsökande, om barnets mor inte är bosatt i någon stat vid barnets födelse.

Om barnet, med hänsyn till alla relevanta omständigheter, vid sin födelse har närmare anknytning till någon annan stat än den vars lagstiftning borde gälla enligt 1 eller 2 mom., tillämpas lagen i den förstnämnda staten för att fastställa ett faderskap omedelbart på grund av lag.

Om den närmare anknytningen har uppkommit vid en senare tidpunkt än den som

anges i 3 mom., tillämpas lagen i den i 3 mom. avsedda staten, om faderskapet är vedertaget enligt lag som tillämpas i den staten.

48 §

Finska myndigheters internationella behörighet

Finska myndigheter är behöriga i faderskapsfrågor om

1) barnet är bosatt i Finland,

2) barnet inte är bosatt i någon stat men barnet vistas i Finland eller är asylsökande i Finland,

3) den svarande eller åtminstone en svarande var eller, om han är död, senast var bosatt i Finland,

4) den svarande inte är bosatt i någon stat men han vistas eller, om han är död, senast vistades i Finland eller är asylsökande i Finland, eller

5) barnet eller mannen är eller vid sin död var finsk medborgare och frågan inte kan avgöras i den främmande stat där barnet eller mannen är bosatt och det finns särskild anledning att avgöra frågan i Finland.

Utöver vad som fastställs i 1 mom. är de finska myndigheterna behöriga i fråga om utredande och erkännande av faderskap om mannen önskar erkänna faderskapet och

1) mannen är bosatt i Finland, eller

2) mannen inte är bosatt i någon stat, men han vistas i Finland eller är asylsökande i Finland.

49 §

Ärenden som har inletts utomlands

Om ett faderskapsärende har inletts hos myndigheterna i en främmande stat och det är uppenbart att avgörandet kommer att erkännas i Finland, skall de finska myndigheterna, om ärendet har inletts senare här i landet, avbryta handläggningen tills det har klarlagts om det utländska avgörandet kommer att erkännas i Finland.

50 §

Tillämplig lag

I ett faderskapsärende tillämpas finsk lag.

51 §

Erkännande av utländska avgöranden

Ett avgörande om faderskap som har meddelats i en främmande stat och som är giltigt i den staten erkänns i Finland utan särskild fastställelse.

Ett avgörande som har meddelats i en främmande stat erkänns dock inte om

1) den beslutsfattande utländska myndighetens behörighet inte var grundad på en parts hemvist eller bostadsort, medborgarskap eller annan sådan nära anknytning som hade gett myndigheten grundad anledning att ta upp ärendet,

2) avgörandet har meddelats mot en utebliven part och stämningsansökan eller motsvarande handling inte har överlämnats till denne i så god tid och på ett sådant sätt att han eller hon hade kunnat förbereda sitt svaromål,

3) avgörandet strider mot ett finskt faderskapsavgörande där rättegången har inletts före den rättegång som ledde till det utländska avgörandet,

4) avgörandet strider mot ett tidigare utländskt faderskapsavgörande som erkänns i Finland,

5) avgörandet inte är förenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Som ett i 1 och 2 mom. avsett avgörande betraktas ett avgörande av en domstol eller en annan myndighet samt fastställelse eller registrering av annan rättshandling, om förhållandet mellan barnet och mannen till följd av åtgärden betraktas som ett faderskapsförhållande eller om ett faderskapsförhållande till följd av en sådan åtgärd anses upphävt i

den stat där registreringen eller en annan åtgärd har utförts.

52 §

Fastställelse av utländskt avgörande

Helsingfors hovrätt kan på ansökan fastställa att ett utländskt avgörande erkänns i Finland.

När hovrätten behandlar ett mål om faderskap som har fastställts i en främmande stat, kan hovrätten bereda tillfälle för barnet, fadern, modern eller någon annan person att bli hörd, om detta är nödvändigt för att utreda frågan och det går att ta reda på personens vistelseort utan svårigheter.

53 §

Bestämmelsernas subsidiära karaktär

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga endast om inget annat följer av lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden (352/1980).

54 §

Oförenlighet med grunderna för Finlands rättsordning

En bestämmelse i utländsk lag skall lämnas obeaktad om tillämpningen av den skulle leda till ett resultat som är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag skall tillämpas även i sådana fall där barnet har fötts innan denna lag har trätt i kraft.

Denna lag begränsar dock inte finska myndigheters internationella behörighet i de fall där barnet har fötts innan denna lag har trätt i kraft.

2.

Lag

om upphävande av vissa bestämmelser i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 18 och 22 § i avdelning II i lagen av den 5 december 1929 angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929).	Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

1.

Laki**isyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun isyyslain (700/1975) 6 §, 20 §:n 1 momentti, 24 § ja 28 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 20 §:n 1 momentti laissa 959/2006 ja 28 §:n 1 momentti laissa 1238/2006, sekä
lisätään lakiin uusi 7 luku seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Isyyden selvittämisen toimeenpanija**Isyyden selvittämisen toimeenpanija*

Isyyden selvittämisestä huolehtii lastenvalvoja. Lastenvalvojasta ja hänen tehtävistään säädetään [sosiaalihuollon hallinnosta annettussa laissa (34/50)].

Isyyden selvittämisestä huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtii lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, missä lapsi oleskelee.

Isyyden selvittäminen kuuluu sen kunnan lastenvalvojalle, missä äidillä on kotipaikka. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole kotipaikka Suomessa, kuuluu isyyden selvittäminen sen kunnan lastenvalvojalle, missä lapsi asuu.

Jos mies haluaa tunnustaa isyytensä eikä isyyden selvittäminen kuulu minkään muun kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii miehen kotikunnan lastenvalvoja.

Jos isyyden selvittäminen ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu minkään kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §

20 §

*Tunnustamisen voimaansaattaminen**Tunnustamisen voimaansaattaminen*

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittämi-

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittämi-

nen 6 §:n 2 momentin mukaan kuuluu, viipymättä lähettää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

nen 6 §:n mukaan kuuluu, viipymättä lähettää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä käyttää alaikäisen lapsen puhevaltaa 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu lastenvalvoja. Lapsen äidillä, jonka hoidettavana lapsi on, on oikeus edustaa lasta, vaikka hän ei vielä olekaan täysi-ikäinen. Puhevallan käyttämisestä on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa sekä tämän lain 25 §:ssä säädetään.

Alaikäiselle, jolla oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan on oikeus itse käyttää puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa, sekä jokaiselle, jolla 1 momentin mukaan on oikeus edustaa lasta, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

28 §

Oikeuspaikka

Isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ajetaan tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiriin kuuluu se kunta, jonka lastenvalvoja on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Kannetta voidaan ajaa myös sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä äidillä, lapsella tai lapsen laillisella edustajalla on kotipaikka tai missä sukupuoliyhdyntä on tapahtunut.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa on oikeutettu käyttämään se lastenvalvoja, joka tämän lain nojalla on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Lastenvalvojalla ei kuitenkaan ole puhevaltaa, jos Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu muuhun kuin tämän lain 48 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa ovat lastenvalvojan ohella oikeutettuja käyttämään lapsen huoltaja ja 15 vuotta täyttänyt lapsi itse siten kuin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään.

Tuomioistuimen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi jokaiselle, jolla edellä olevan mukaan on oikeus käyttää asiassa lapsen puhevaltaa.

28 §

Oikeuspaikka

Isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ajetaan tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiriin kuuluu se kunta, jonka lastenvalvoja on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Kannetta voidaan ajaa myös sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä äidillä, lapsella tai lapsen laillisella edustajalla on kotipaikka tai missä sukupuoliyhdyntä on tapahtunut taikka missä vastaajana olevalla miehellä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli kotipaikka.

7 luku

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset**

47 §

*Isyyden määräytyminen välittömästi lain no-
jalla*

Isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa; tai

2) lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Jos Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta, isyys määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka; tai

2) lapsen äiti lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos äidillä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Jos lapsella on syntymän aikaan kuitenkin kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin siihen, jonka laki 1 tai 2 momentin mukaan tulisi sovellettavaksi, isyyden määrääntymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan ensiksi mainitussa valtiossa sovellettavaa lakia.

Jos edellä 3 momentissa tarkoitettu läheisempi yhteys on syntynyt siinä mainittua ajankohtaa myöhemmin, sovelletaan tuossa valtiossa sovellettavaa lakia, jos isyysuhde on vakiintunut siinä valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi.

48 §

*Suomen viranomaisten kansainvälinen toimi-
valta*

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa, jos:

1) lapsella on Suomessa asuinpaikka;

Ehdotus

2) lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana;

3) vastaajalla tai ainakin yhdellä heistä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka;

4) vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana; tai

5) lapsi tai mies on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy.

Isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa Suomen viranomaiset ovat sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, toimivaltaisia, jos mies haluaa tunnustaa isyytensä ja:

1) miehellä on Suomessa asuinpaikka; tai

2) miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

49 §

Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä isyyttä koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

50 §

Sovellettava laki

Isyyttä koskevassa asiassa sovelletaan Suomen lakia.

51 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Isyydestä vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa siinä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen läheiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) jos päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle henkilölle niin hyvissä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) jos päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä;

4) jos päätös on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa;

5) jos päätös on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

Päätöksenä, jota edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, pidetään tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätöstä sekä muun oikeustoimen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään tällaisen toimenpiteen seurauksena isyysuhteena tai isyysuhteen katsotaan tällaisen toimenpiteen vuoksi lakanneen siinä valtiossa, jossa rekisteröinti tai muu toimenpide on suoritettu.

52 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta

Ehdotus

vahvistaa, tunnustetaanko vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös Suomessa.

Vieraassa valtiossa annettua isyyden vahvistamista koskevaa asiaa käsiteltäessä hovioikeus voi varata lapselle, isälle, äidille tai muulle henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi ja henkilön olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

53 §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on sovellettava ainoastaan, jollei pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta annetusta laista (352/1980) muuta johdu.

54 §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia on sovellettava, vaikka lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki ei kuitenkaan rajoita Suomen viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §		18 §
<i>Onko naimisissa olevan tai olleen naisen lapsi katsottava hänen avioliitostaan syntyneeksi, on ratkaistava sen valtion lain mukaan, johon hänen miehensä lapsen syntymisaikaan kuului tai, jos hän silloin oli kuollut, viimeksi oli kuulunut.</i>	(Kumotaan)	

22 §		22 §
<i>Onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi joko sen johdosta, että lapsen vanhemmat ovat menneet keskenään avioliittoon, tai muun seikan perusteella, on ratkaistava sen valtion lain mukaan, johon isä mainitun seikan tapahtuessa kuului.</i>	(Kumotaan)	